

MODERNISERING COOKIEWETGEVING

Naam: Mark Kleingeld
Studentnummer: 619100
Datum: 25-5-2021
Klas: ROREVT4C
School: Hogeschool
Inholland
Domein: Business, Finance
and Law
Opleiding: HBO-Rechten
Plaats: Rotterdam
Studiejaar: 2020/21
Scriptiebegleider: Guher
Aslanoglu
Opdrachtgever: RAES Media

Inhoud

Afkortingenlijst	4
Voorwoord	5
Samenvatting.....	6
1. Probleembeschrijving.....	7
1.1 Inleiding	7
1.2 Handelingsprobleem	7
1.3 Hoofdvraag en deelvragen	8
1.4 Doelstelling.....	8
1.5 Leeswijzer	8
2. Theoretisch kader	9
2.1 Juridische context.....	9
2.1.1 Soorten cookies	9
2.1.2 Huidige wetgeving	11
2.1.3 Nieuwe wetgeving	13
2.2 Maatschappelijke context	14
2.2.1 Macro	14
2.2.2 Meso.....	14
2.2.3 Micro	15
2.3 Organisatorisch kader	16
3. Onderzoeksopzet.....	17
3.1 Inleiding	17
3.2 Type onderzoek	17
3.3 Hoofdvraag en deelvragen	17
3.4 Bronnen en methode deelvraag 1.....	17
3.5 Bronnen en methode deelvraag 2.....	18
3.6 Bronnen en methode deelvraag 3.....	18
3.7 Betrouwbaarheid en validiteit.....	18
4. Cookies	19
4.1 Functie van cookies	19
4.1.1 Functionele cookies.....	19
4.1.2 Analytische cookies	19
4.1.3 Marketing Cookies.....	20
4.2 Plaatsen van de cookies	20
4.3 Duur cookies.....	21
4.4 Tussenconclusie.....	21

5. Huidige Wetgeving	22
5.1. Algemene Verordening Gegevensbescherming	22
5.1.1 Persoonsgegevens	22
5.1.2 Verwerking	23
5.1.3 Beginselen	24
5.1.4 Grondslagen	25
5.1.5 Informeren	27
5.1.6 Toestemming.....	28
5.1.7 Profilering	29
5.2. ePrivacyrichtlijn	30
5.2.1 Voorwaarden.....	30
5.2.2 Uitzonderingen	31
5.3 Telecommunicatiewet.....	31
5.3.1 Voorwaarden.....	31
5.3.2 Uitzonderingen	33
5.3.3 Nadere bepalingen	33
5.4 Tussenconclusie.....	34
6. Nieuwe wetgeving	35
6.1. ePrivacyverordening.....	35
6.1.1 Overeengekomen bepalingen	35
6.1.2 Nog niet overeengekomen bepalingen	36
6.2 Tussenconclusie.....	37
7. Huidig advies van RAES Media	39
7.1 Inleiding	39
7.2 Algemeen.....	39
7.3 Cookies	39
7.4 Persoonsgegevens.....	40
7.5 Toekomst advies.....	41
7.6 Tussenconclusie.....	42
8. Conclusie	43
8.1 Inleiding	43
8.2 Welke veranderingen vinden plaats in de huidige wetgeving die geldt voor het gebruik van cookies door de ePrivacy verordening?	43
8.3 Op welke punten geeft RAES Media advies aan websiteontwerpers omtrent het gebruik van cookies?	43
8.4 Hoe zal het advies dat RAES Media geeft aangepast moeten worden door de ePrivacy Verordening omtrent het gebruik van cookies?	43

8.5 Welk advies kan RAES Media geven aan websiteontwerpers omtrent het gebruik van cookies, zodat het voldoet aan de voorwaarden van de ePrivacy verordening?	44
9. Aanbevelingen	45
9.1 Aanbeveling 1 Huidig advies niet veranderen.....	45
9.2 Aanbeveling 2 Veranderingen voor marketing cookies	45
9.3 Aanbeveling 3 Tabel met veranderingen	46
10. Reflectie.....	49
10.1 Strengths	49
10.2 Weaknesses	49
10.3 Opportunities	49
10.4 Threats.....	49
Bibliografie	50
Literatuurlijst	50
Wetgeving	51
Jurisprudentie.....	51
Parlementaire stukken	51
Geraadpleegde websites	52
Afbeeldingen	52
Bijlage 1 Interviewschema.....	53
Bijlage 2 Transcriptie	54
Bijlage 3 Analyse tabel.....	60
Bijlage 4 Operationalisatie	65

Afkortingenlijst

ACM	Autoriteit Consument & Markt
AP	Autoriteit Persoonsgegevens
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
ePV	ePrivacy Verordening
MKB	Midden- en Klein Bedrijf
Tw	Telecommunicatiewet
UAVG	Uitvoeringswet Algemene Verordening Gegevensbescherming

Voorwoord

Geachte lezer,

Hier leest u mijn onderzoek naar de modernisering van cookiewetgeving door de ePrivacy Verordening. Om mijn studie, HBO-rechten aan de hogeschool Inholland te Rotterdam, af te ronden heb ik dit onderzoek gedaan. Dit onderzoek heb ik gedaan in opdracht van RAES Media. Ik wil daarom ten eerste RAES Media bedanken voor de mogelijkheid om af te studeren. Ten tweede wil ik graag mevrouw Aslanoglu bedanken voor de feedback en de ondersteuning in het afstudeerproces. Tot slot wil ik graag mijn medestudenten bedanken uit de afstudeerkring voor de feedback en ideeën.

Ik wens u veel leesplezier bij het lezen van dit onderzoek.

Mark Kleingeld

Zuidland, 25 mei 2021

Samenvatting

De beslissing om cookies te accepteren is er één die bijna iedereen elke dag een aantal keer maakt. De meeste mensen nemen deze beslissing binnen een seconde maar welke implicaties heeft het accepteren van cookies? De wetgeving waarmee cookies geregeld worden gaat veranderen. De ePV is een voorstel voor een Europese verordening waarmee privacy bij elektronische communicatie geregeld moet worden. Deze verordening moet de gemoderniseerde privacy wetgeving van de AVG specificeren bij elektronische communicatie. Dit onderzoek wordt uitgevoerd in opdracht van RAES Media. De opdrachtgever is geïnteresseerd in de veranderingen van cookiewetgeving, omdat zij advies geven over het gebruik van cookies. Het is van belang dat zij de veranderingen goed in kaart hebben, zodat zij mogelijk hun huidige advies kunnen aanpassen.

Om dit te onderzoeken is deze hoofdvraag gehanteerd: “Welk advies kan RAES Media geven aan websiteontwerpers omtrent het gebruik van cookies, zodat het voldoet aan de voorwaarden van de ePrivacy verordening?”. Om deze hoofdvraag te beantwoorden is er gebruik gemaakt van een drietal deelvragen waarbij zowel een focus is op het juridisch kader als de beroepspraktijk.

De huidige wetgeving voor cookies is op verschillende plaatsen vastgelegd. Voor algemene privacywetgeving is gekeken naar de AVG. Voor specifieke regels voor cookies is gekeken naar de ePrivacyrichtlijn en de Telecommunicatiewet. Uit deze wetten kan worden opgemaakt dat cookies gebruikt mogen worden als de betrokkene geïnformeerd is en als hij toestemming heeft gegeven. De toestemming en de informatie moet voldoen aan de voorwaarde die in de AVG staan. Cookies kunnen zonder deze voorwaarden gebruikt worden als zij onder de uitzonderingen vallen. Functionele cookies en sommige analytische cookies vallen onder deze uitzonderingen.

De komst van de ePV brengt enige veranderingen met zich mee. Zo is er bijvoorbeeld een mogelijk verbod op *cookiewalls*. *Cookiewalls* zijn schermblokkades die mensen verplichten om cookies te accepteren voordat zij de website bezoeken. Volgens de AP en de Europese toezichthouder leveren *cookiewalls* geen geldige toestemming, omdat zij bezoekers geen vrije keuze laten. Ook komt er mogelijk een nieuwe wettelijke grondslag voor cookies. Zo zouden cookies gebruikt kunnen worden als de plaatser hiervoor een gerechtvaardigd belang heeft. Ook kan de ePV ervoor zorgen dat de gegevens die met cookies verzameld worden, voor andere doelen gebruikt kunnen worden dan waarvoor zij in eerste geval verzameld zijn. Dit wordt ook wel verenigbare verwerking genoemd.

RAES Media geeft advies aan MKB'ers en *non-profits* over media, marketing, promotie en het gebruik van *social media*. De klanten van RAES Media gebruiken voornamelijk functionele cookies en analytische cookies. RAES Media informeert bezoekers van een website door middel van een *cookiebanner* die verdwijnt na een bepaalde tijd.

Omdat RAES Media voornamelijk advies geeft over functionele en analytische cookies hoeft het advies niet inhoudelijk aangepast te worden. Dit komt omdat de huidige uitzonderingen voor deze cookies blijven bestaan. Als RAES Media in de toekomst toch advies geeft over marketing cookies, dan zullen zij dit advies aan de nieuwe wetgeving moeten laten voldoen. Zo is er bijvoorbeeld een nieuwe wettelijke grondslag waarvan gebruik kan worden gemaakt. Ook bestaat nu de mogelijkheid voor verenigbare verwerking bij persoonsgegevens die met cookies verzameld zijn.

1. Probleembeschrijving

1.1 Inleiding

Het Europees parlement is al enkele jaren bezig om de privacywetgeving te veranderen, zodat de wetgeving beter aansluit op de digitale ontwikkelingen van de afgelopen jaren.¹ Ook moet de nieuwe wetgeving zorgen dat burgers meer controle krijgen over hun persoonsgegevens.² Een grote stap hiervan was de Algemene Verordening gegevensbescherming (hierna: AVG), in deze verordening staat de algemene privacywetgeving beschreven. Het Europees parlement is bezig met het wetsvoorstel van de ePrivacy Verordening (hierna: ePV). Deze verordening bevat specifieke regels voor privacy bij elektronische communicatie.³ Elektronische communicatie is het overbrengen van elektronische signalen via een communicatienetwerk.⁴ Dit is een breed begrip waar het internet, tv en radio onder valt. Niet alles valt hieronder, e-mail diensten zoals Gmail of Yahoo vallen hier bijvoorbeeld niet onder.⁵

Een onderdeel van elektronische communicatie zijn cookies. Cookies worden gebruikt op bijna elke website om instellingen, voorkeuren en surfgedrag op te slaan.⁶ Er zijn drie soorten cookies, functionele cookies, analytische cookies en marketing cookies. Functionele cookies zijn cookies die zorgen dat een website werkt. Bij webshops zijn dit bijvoorbeeld cookies die bijhouden wat een bezoeker op zijn verlanglijst en in zijn winkelmand heeft staan. Analytische cookies zijn cookies, die bijhouden hoe vaak een website bezocht wordt. Deze cookies kunnen gebruikt worden om de populariteit van een website te bepalen. Marketingcookies zijn cookies die de interesse van bezoekers bijhouden. Door dit bij te houden kunnen bezoekers gerichte advertenties ontvangen. Hiermee kan een inbreuk worden gemaakt op de privacy van bezoekers van deze websites. Door marketing cookies worden profielen opgesteld van bezoekers, zodat zij beïnvloed kunnen worden door gerichte advertenties.

1.2 Handelingsprobleem

De huidige wetgeving omtrent cookies staat op verschillende plaatsen beschreven. Op Europees niveau zijn de wetten in de AVG beschreven. Op nationaal niveau staan de wetten, waar rekening mee moet worden gehouden in de Uitvoeringswet Algemene Verordening Persoonsgegevens (hierna: UAVG) en de Telecommunicatiewet (hierna: Tw).⁷ In deze wetten worden de voorwaarden voor het gebruik van cookies beschreven. Het Europees parlement wil deze wetten moderniseren en harmoniseren door de ePV.

Dit is een probleem omdat nieuwe regels gaan gelden voor cookies. Hierdoor kan het voor komen dat websites hun cookiegebruik moeten aanpassen. Dit kan grote gevolgen hebben als belangrijke processen op een website afhankelijk zijn van cookies. Denk hierbij aan: winkelmandjes, wachtwoorden en het volgen van surfgedrag in verband met advertenties aanbieden. Deze processen zijn afhankelijk van het opslaan van informatie. Deze informatie wordt opgeslagen door

¹ 'De ePrivacy Verordening: stand van zaken in 2020', *Louwers Advocaten* 21 april 2020, louwersadvocaten.nl.

² 'Een nieuwe privacywet: dit is wat er verandert', *RTL Nieuws* 29 januari 2018, rtlnieuws.nl.

³ Wolters Ruckert, *Tijdschrift voor Internetrecht* 2019, afl. 1, p. 9.

⁴ Knol, in: *T&C Privacy- en Gegevensbeschermingsrecht*, art. 1.7 Tw, aant.17.

⁵ Hof van justitie 13 juni 2019, ECLI:EU:C:2019:498.

⁶ 'Cookies', *Autoriteit Persoonsgegevens*, autoriteitpersoonsgegevens.nl.

⁷ 'Cookies', *Rijksoverheid*, rijksoverheid.nl.

cookies. Als cookies beperkt worden kan het nodig zijn dat deze processen aangepast worden, zodat ze niet meer afhankelijk zijn van cookies.

Dit is een probleem voor eigenaren en beheerders van websites. Zij zullen hun huidige gebruik van cookies misschien moeten aanpassen. Dit kan op sommige websites belangrijke processen, zoals winkelmandjes of formulieren die ingevuld kunnen worden, verstoren. Wanneer websites zich niet houden aan de privacywetten kunnen zij hoge boetes krijgen van de Autoriteit Persoonsgegevens (hierna: AP).⁸ Dit is een probleem voor de opdrachtgever van dit onderzoek. RAES Media geeft advies aan websitebeheerders over het beheren van een website. Hieronder valt het gebruik van cookies. RAES Media wil graag weten of hun adviezen aangepast moeten worden.

Dit probleem speelt zich af op internationaal/Europees niveau in het deelgebied privacyrecht. De ePV is een Europese verordening waarin wetten op het gebied van privacyrecht worden beschreven.

1.3 Hoofdvraag en deelvragen

De hoofdvraag van dit onderzoek is: “Welk advies kan RAES Media geven aan websiteontwerpers omtrent het gebruik van cookies, zodat het voldoet aan de voorwaarden van de ePrivacy verordening?”.

De eerste deelvraag is: “Welke veranderingen vinden plaats in de huidige wetgeving die geldt voor het gebruik van cookies door de ePrivacy verordening?”.

De tweede deelvraag is: “Op welke punten geeft RAES Media advies aan websiteontwerpers omtrent het gebruik van cookies?”.

De derde deelvraag is: “Hoe zal het advies dat RAES Media geeft aangepast moeten worden door de ePrivacy Verordening omtrent het gebruik van cookies?”.

1.4 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is om RAES Media te informeren of zij het huidige advies omtrent het gebruik van cookies moeten veranderen. Dit advies moet misschien aangepast worden door het wetsvoorstel ePV. Het onderzoek moet halverwege 2021 voltoerd zijn. Dit onderzoek wordt gedaan voor RAES Media. RAES Media geeft advies op het gebied van media, marketing, promotie en het gebruik van *social media* aan *non-profit* organisaties en MKB. De opdrachtgever kan dit onderzoek en het advies dat eruit komt gebruiken om een actueler advies te geven aan cliënten.

De punten die het onderzoek gaat behandelen zijn: wat de huidige wetgeving is voor het gebruik van cookies en de wetgeving die geldt voor het gebruik van cookies door de ePV, wat het huidige advies is voor het gebruik van cookies op een website en hoe het advies aangepast moet worden door de ePV.

1.5 Leeswijzer

Als eerst zal de achtergrond van het probleem behandeld worden. Daarna zal de opzet van het onderzoek weergegeven worden. Vervolgens wordt behandeld welke soorten cookies er bestaan. Hierna komt de huidige wetgeving omtrent cookies aan de orde. Vervolgens wordt de nieuwe wetgeving omtrent cookies behandeld. Hierna zal het huidige advies van RAES Media weergegeven worden. Vervolgens wordt een conclusie voor het onderzoek gegeven. Hieruit komen drie aanbevelingen. Ten slotte wordt een reflectie gegeven op het onderzoek.

⁸ ‘Boetes en sancties’, *Autoriteit Persoonsgegevens*, autoriteitpersoonsgegevens.nl.

2. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk wordt de achtergrondinformatie van het onderzoek behandeld. Dit is onderverdeeld in de juridische context, de maatschappelijke context en de organisatorische context.

2.1 Juridische context

2.1.1 Soorten cookies

Toestemming om cookies te plaatsen wordt bij een groot aantal websites gevraagd. Maar wat zijn cookies? Cookies zijn een bestand die door een website op de apparatuur van de bezoeker wordt geplaatst.⁹ Deze bestanden bevatten een kleine hoeveelheid informatie. Cookies kunnen gebruikt worden voor een groot aantal dingen van het onthouden van instellingen tot het bijhouden van surfgedrag.

Cookies kunnen onderverdeeld worden in verschillende categorieën. Zij kunnen onderscheiden worden op functie en op wie de cookies plaatst. Op functie kunnen cookies verdeeld worden in:

- Functionele cookies
- Analytische cookies
- Marketing cookies¹⁰

Functionele cookies zijn, cookies die ervoor zorgen dat bezoekers van een website gemakkelijk gebruik kunnen maken van de website.¹¹ Dit zijn bijvoorbeeld cookies die gebruikersinstellingen opslaan, inloggegevens opslaan of die online betalingen mogelijk maken. Deze cookies worden ook noodzakelijke cookies genoemd op websites, omdat zij nodig zijn om gebruik te maken van de website. Analytische cookies zijn, cookies die bijhouden hoeveel bezoekers een website heeft.¹² Deze kunnen gebruikt worden om de bezoekers van de website in het algemeen, op specifieke pagina's en hoe vaak zij *hyperlinks* klikken te tellen. Marketing cookies zijn, cookies die bijhouden wat voor content een bezoeker van een website bekijkt.¹³ Hierdoor kunnen de interesses van de bezoeker in kaart worden gebracht. Dit kan gebruikt worden om de bezoeker gepersonaliseerde advertenties te laten zien. Marketing cookies worden ook trackingcookies genoemd, omdat zij het surfgedrag van bezoekers volgen.

Cookies kunnen ook onderverdeeld worden in wie de cookies heeft geplaatst. Zo zijn er:

- *First-party* cookies
- *Third-party* cookies

First-party cookies zijn, cookies die worden opgeslagen door de website waar de bezoeker zich op dat moment op bevindt.¹⁴ Bij deze cookies zijn er twee partijen: de bezoeker en de plaatser. *First-party* cookies zijn voornamelijk functionele en analytische cookies. *Third-party* cookies zijn cookies die worden opgeslagen door een derde partij, terwijl de bezoeker zich op een website bevindt.¹⁵ Bij deze cookies zijn er drie partijen: de bezoeker, de website en de plaatser. *Third-party* cookies zijn voornamelijk marketing cookies.

⁹ 'Wat zijn cookies?', *Consumentenbond*, Consumentenbond.nl.

¹⁰ Cookies', *Autoriteit Consument & Markt*, acm.nl.

¹¹ Artikel 11.7a lid 3 Tw.

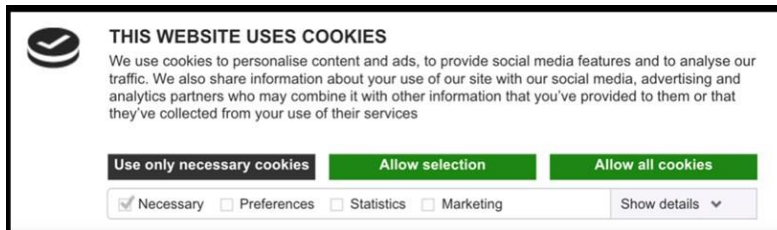
¹² 'Welke cookies zijn er', *ISI Media*, isimedia.nl.

¹³ 'Cookies', *Autoriteit Persoonsgegevens*, autoriteitpersoonsgegevens.nl.

¹⁴ 'Wat zijn cookies?', *Consumentenbond*, Consumentenbond.nl.

¹⁵ 'Wat zijn cookies?', *Consumentenbond*, Consumentenbond.nl.

Om toestemming te verkrijgen voor cookies en om bezoekers te informeren wordt voornamelijk gebruik gemaakt van twee manieren. *Cookiebanners* en *Cookiewalls* (ook wel cookiemuren). *Cookiebanners* zijn de meest voorkomende manier om toestemming te vragen. Dit zijn *pop-ups* bij een website, waar gebruikers de keuze wordt gegeven om de cookies te accepteren. In de *banners* staat ook een link naar de cookie en privacyverklaring. Hierin staat nader beschreven waar de cookies gebruikt voor worden.

FIGUUR 1 COOKIEBANNER, AFBEELDING VAN COOKIEBOT.COM

Cookiewalls zijn een soort *pop-up* die niet weg geklikt kan worden. Op een *cookiewall* staat vaak hetzelfde geschreven als een *cookiebanner*. Het verschil tussen deze twee is dat wanneer iemand de cookies niet accepteert bij een *cookiewall*, hij niet gebruik kan maken van de website. *Cookiewalls* zijn in de Tw verboden op overheidswebsites.¹⁶ De AP is van mening dat *cookiewalls* ook niet gebruikt mogen worden op websites die niet van de overheid zijn.¹⁷ Volgens de AP krijgen websites geen geldige toestemming met een *cookiewall*, omdat de gebruikers gedwongen worden de cookies te accepteren als zij gebruik willen maken van de website.

FIGUUR 2 COOKIEWALL, AFBEELDING VAN FRANKWATCHING.COM

¹⁶ Artikel 11.7a lid 5 Tw.

¹⁷ 'Cookies', *Autoriteit Persoonsgegevens*, autoriteitpersoonsgegevens.nl.

2.1.2 Huidige wetgeving

2.1.2.1 AVG

In de AVG worden de algemene regels voor privacy binnen de Europese Unie beschreven. De bedoeling van deze verordening was het moderniseren, harmoniseren en uitbreiden van de privacywetgeving in de Europese Unie.¹⁸ De modernisering was nodig om de technologische ontwikkelingen van de afgelopen jaren bij te houden. Het harmoniseren was nodig, zodat alle natuurlijke personen in de Europese Unie rechtszekerheid hebben bij de bescherming van hun persoonsgegevens.

Bij dit onderzoek dat gefocust is op cookies, zijn enkele onderdelen van de AVG van belang. Deze onderdelen zijn: verwerking, toestemming, informeren, beginselen en grondslagen. Verwerking is relevant omdat hiervan sprake moet zijn voordat de AVG van toepassing is. Toestemming is belangrijk omdat dit vaak een vereiste is voor het verwerken van persoonsgegevens. Informeren is van belang omdat dit correct moet gebeuren voordat toestemming geldig is. De beginselen en grondslagen van de AVG zijn relevant, omdat elke verwerking hieraan moet voldoen.

Onder verwerken valt bijna alles wat met persoonsgegevens gedaan kan worden. Opslaan, delen, ordenen en verwijderen zijn enkele voorbeelden. Wanneer persoonsgegevens geautomatiseerd of gedeeltelijk geautomatiseerd verwerkt worden, valt de verwerking onder de AVG.¹⁹ Dit staat beschreven in artikel 4 lid 2 AVG. Cookies kunnen gegevens van websitebezoekers opslaan. Bijvoorbeeld gegevens die ingevuld worden en welke artikelen of producten zij bekijken. Doordat cookies deze gegevens opslaan worden er persoonsgegevens verwerkt.²⁰

De AVG stelt hoge eisen aan de toestemming die natuurlijke personen moeten geven. Toestemming staat beschreven in artikel 4 lid 11 en artikel 7 AVG. In artikel 8 AVG wordt toestemming bij minderjarige nader beschreven. Toestemming moet voldoen aan:

- De toestemming moet vrij gegeven zijn
- Het verzoek voor toestemming moet in duidelijke taal geschreven zijn
- De betrokkene moet goed geïnformeerd zijn
- De toestemming moet actief gegeven zijn
- De toestemming moet gemakkelijk ingetrokken kunnen worden

De verwerker moet kunnen aantonen dat hij toestemming heeft om de persoonsgegevens te verwerken.²¹ Bij cookies wordt in Nederland dit gecontroleerd door de Autoriteit Consument & Markt (hierna: ACM). Zij kunnen tot vijf jaar geleden het bewijs van toestemming opvragen.²² Wanneer een bedrijf niet kan aantonen dat zij toestemming hebben gekregen van bezoekers, kan de ACM een boete uitdelen.²³

Betrokkenen moeten geïnformeerd worden, voordat zij geldige toestemming kunnen geven. Welke informatie aan de betrokkene gedeeld moet worden staat beschreven in artikel 13 AVG. De betrokkene moet geïnformeerd worden over: het doel waarvoor de gegevens verwerkt worden, de identiteit en contactgegevens van de verwerker en wie de gegevens te zien krijgt. In lid 2 van het artikel staan nog meer onderdelen waarover de betrokkene geïnformeerd moet worden: de duur dat

¹⁸ 'Introductie AVG', *Autoriteit Persoonsgegevens*, autoriteitpersoonsgegevens.nl.

¹⁹ Artikel 2 AVG.

²⁰ Zwenne, in: *T&C Privacy- en Gegevensbeschermingrecht*, art. 2 AVG, aant. 1.

²¹ Zwenne, in: *T&C Privacy- en Gegevensbeschermingrecht*, art. 4 AVG, aant. 11.

²² Zwenne, in: *T&C Privacy- en Gegevensbeschermingrecht*, art. 11.7a Tw, aant.2b.

²³ 'Het opleggen van een boete', *Autoriteit Consument en Markt*, acm.nl.

de gegevens opgeslagen zijn, dat de betrokkene het recht heeft om zijn gegevens te laten verwijderen, dat de betrokkene zijn toestemming kan intrekken en dat de betrokkene een klacht kan indienen bij de landelijke autoriteit.²⁴

In artikel 5 AVG staan zes beginselen beschreven waar elke verwerking van persoonsgegevens aan moet voldoen. De verwerking moet behoorlijk, rechtmatig en transparant zijn. Er moet ook een doel zijn waarvoor de gegevens verwerkt worden. Zo min mogelijk gegevens moeten verwerkt worden voor het doel. De gegevens die verwerkt worden moeten juist zijn. De gegevens mogen alleen opgeslagen zijn voor zolang als nodig is. Er moeten technische en organisatorische maatregelen worden getroffen om de gegevens te beschermen.²⁵

Persoonsgegevens mogen alleen verwerkt worden als er een grondslag voor is. Deze grondslagen zijn beschreven in artikel 6 lid 1 AVG. Hier staan zes grondslagen die gebruikt kunnen worden. Er zijn twee grondslagen die in het algemeen gebruikt worden bij cookies. De eerste grondslag is dat de verwerker toestemming heeft gevraagd. De tweede grondslag is dat het verwerken nodig is om te voldoen aan een overeenkomst met de betrokkene.²⁶

2.1.2.2 ePV Richtlijn

De ePrivacy Richtlijn is de richtlijn die vervangen gaat worden door de ePV. De richtlijn moet vervangen worden om aan de nieuwe technologische ontwikkelingen te voldoen. Het artikel dat voor cookies van belang is artikel 5 lid 3 van de richtlijn. Volgens dit artikel is het gebruik van cookies alleen toegestaan, wanneer betrokkenen geïnformeerd worden over het doel waarvoor de cookies gebruikt worden. Ook moeten betrokkenen de cookies kunnen weigeren. In het artikel wordt ook een uitzondering gegeven. Cookies zijn zonder het bovenstaande toegestaan, als zij noodzakelijk zijn om een dienst uit te voeren die de betrokkene wil of de cookies als doel hebben de communicatie over een elektronisch netwerk uit te voeren.

2.1.2.3 Telecommunicatiewet

De bepalingen van de richtlijn zijn omgezet in nationaal recht. Dit was nodig omdat richtlijnen moeten worden omgezet in nationaal recht. Deze bepalingen staan in artikel 11.7a Tw. In lid 1 van het artikel staan de voorwaarden voor het gebruik van cookies. De voorwaarden om cookies te gebruiken zijn: de betrokkene moet informatie krijgen over het doel waar de cookies voor gebruikt worden en de betrokkene moet toestemming geven. De informatie over het doel van de cookies moet makkelijk zijn om te lezen en ook om te vinden.²⁷ De toestemming en de informatie moeten voldoen aan de eisen die gesteld worden in de AVG.²⁸

In lid 3 van artikel 11.7a Tw staat een uitzondering beschreven voor het bovenstaande. Deze uitzondering komt overeen met degene die staat in de richtlijn. Betrokkenen hoeven geen toestemming te geven en niet geïnformeerd te worden, als de cookies het uitsluitende doel hebben de communicatie over een elektronisch netwerk uit te voeren, als de cookies strikt noodzakelijk zijn om een dienst te leveren waar de betrokkene om gevraagd heeft of als de cookie wordt gebruikt om de kwaliteit en effectiviteit van een dienst te meten.

²⁴ Zwenne, in: *T&C Privacy- en Gegevensbeschermingrecht*, art. 13 AVG, aant. 1.

²⁵ Zwenne, in: *T&C Privacy- en Gegevensbeschermingrecht*, art. 5 AVG, aant. 1.

²⁶ Zwenne, in: *T&C Privacy- en Gegevensbeschermingrecht*, art. 6 AVG, aant. 1.

²⁷ Zwenne, in: *T&C Privacy- en Gegevensbeschermingrecht*, art. 11.7a Tw, aant. 2a.

²⁸ Zwenne, in: *T&C Privacy- en Gegevensbeschermingrecht*, art. 11.7a Tw, aant. 2a.

2.1.3 Nieuwe wetgeving

2.1.3.1 ePrivacy Verordening

De richtlijn gaat door de ePV vervangen worden. Deze verordening is op dit moment nog een wetsvoorstel. De ePV moet zorgen voor meer harmonisatie en modernisering van de privacywetgeving. De ePV bevat wetgeving over elektronische communicatie. Samen met de AVG moeten deze twee verordeningen ervoor zorgen dat in heel de Europese Unie dezelfde privacywetgeving geldt.²⁹ De AVG bevat de algemene privacy regels en de ePV bevat specifieke regels voor elektronische communicatie, omdat de ePV een verordening is werkt hij rechtstreeks door in de nationale wetgeving.³⁰

Artikel 8 lid 1 ePV beschrijft de voorwaarden voor het gebruik van cookies. Deze bepaling heeft dezelfde drie voorwaarden voor cookies die artikel 5 lid 3 van de richtlijn heeft. Er zijn wel een aantal extra voorwaarden bijgekomen waardoor cookies zonder toestemming gebruikt kunnen worden. Cookies mogen zonder toestemming gebruikt worden om te meten hoeveel gebruikers een website bezoeken.³¹ Deze bepaling staat analytische cookies toe. Analytische cookies mochten al zonder toestemming worden gebruikt volgens nationale wetgeving. De uitzondering staat nu in de Europese wetgeving. Cookies mogen zonder toestemming gebruikt worden om de locatie van een apparaat te bepalen in een noodsituatie. Dit mag alleen gebeuren wanneer er vanaf het apparaat een 112 melding wordt gemaakt.³² De laatste voorwaarde die in de ePV wordt toegevoegd is dat cookies zonder toestemming geplaatst mogen worden als de verwerker hiervoor een gerechtvaardigd belang heeft.³³ Dit belang moet vergeleken worden met het belang van de betrokkene. Het belang van de betrokkene prevaleert altijd, wanneer de betrokkene een minderjarige is of als het gaat om bijzondere persoonsgegevens. Bijzondere persoonsgegevens staan beschreven in de AVG.³⁴ Dit zijn persoonsgegevens over iemand zijn geloof, levensovertuiging, ras, etniciteit, gezondheid of seksuele voorkeur.

Cookiewalls zijn niet verboden in de ePV. Bij Zowel overheidswebsites als commerciële websites kan gebruik worden gemaakt van een *cookiewall*. Dit onderdeel van de ePV is onder discussie en kan in de toekomst nog veranderen. Veel mensen zijn erover eens dat overheidswebsites geen *cookiewalls* moeten kunnen plaatsen omdat het gebruik van hun websites verplicht is en hiervoor geen andere opties zijn.³⁵

²⁹ Bensinger, *The National Law Review* 24 april 2019.

³⁰ 'Verordeningen, richtlijnen en andere rechtshandelingen', *Europese Unie*, europa.eu.

³¹ Artikel 8 lid 1 sub d ePV.

³² Artikel 8 lid 1 sub f ePV.

³³ Artikel 8 lid 1 sub g ePV.

³⁴ Artikel 9 lid 1 AVG.

³⁵ 'Cookiewalls: toegestaan of verboden?', *Louwers Advocaten*, louwersadvocaten.nl.

2.2 Maatschappelijke context

2.2.1 Macro

Privacy is een veelbesproken onderwerp. Het is een onderwerp waar veel mensen zich zorgen over maken. Volgens onderzoek van de AP maakt 94% van de Nederlandse burgers zich zorgen over privacy.³⁶ Mensen maken zich zorgen over dat hun gegevens gekopieerd worden, dat hun zoekgedrag bijgehouden wordt en dat hun locatiegegevens bijgehouden worden.³⁷ De bron van veel angst over privacy is het internet. Tech bedrijven en online winkels zijn bijvoorbeeld organisaties waar mensen zich zorgen over maken.³⁸ Hoewel mensen zich zorgen maken over hun privacy, maken zij toch geen gebruik van hun privacy rechten.³⁹

De technische ontwikkelingen van de afgelopen jaren, hebben ervoor gezorgd dat de huidige wetgeving aangepast moet worden. De ePV moet dit gaan doen op het gebied van elektronische communicatie. Elektronische communicatie is: elke toegang tot het internet, interpersoonlijke communicatie via elektronische apparaten en elke communicatie tussen elektronische apparaten.⁴⁰ Tegenwoordig heeft iedereen een apparaat bij zich, waarmee elektronische communicatie mogelijk is. Deze communicatie kan opgeslagen worden door cookies. Wanneer unieke gebruikers te herleiden zijn door de informatie die wordt opgeslagen gelden de cookies als persoonsgegevens.⁴¹

Zoals eerder beschreven kunnen cookies veel informatie opslaan waaronder persoonsgegevens. Een soort cookie waarmee persoonsgegevens worden opgeslagen zijn marketingcookies. Deze cookies kunnen worden gebruikt om profielen van bezoekers op te stellen.⁴² In dat profiel staan de interesse van de bezoeker van de website. Zo kan hem gerichte advertenties toegestuurd worden. Deze gerichte advertenties en profielen van bezoekers zijn voor adverteerders zeer relevant en voor sommige websites de primaire bron van inkomsten.⁴³

Cookies en met name marketing cookies hebben een slechte naam en niet zonder reden. Lange tijd is gebruik gemaakt van cookies om persoonsgegevens van bezoeker op te slaan, zonder dat zij wisten wat cookies inhielden. Tegenwoordig weten de meeste bezoekers van websites dat cookies persoonsgegevens opslaan.⁴⁴

2.2.2 Meso

Doordat er nieuwe wetten komen voor cookies en door de veranderende publieke opinie betreffende privacy, willen bedrijven niet meer werken met cookies.⁴⁵ Bedrijven zoals Google zijn al bezig met technische ontwikkelingen, zodat zij niet meer gebruik hoeven te maken van cookies.⁴⁶ Google is bezig om bezoekers van websites in geanonimiseerde groepen in te delen door het gebruik van een kunstmatige intelligentie. Zo kunnen bezoekers alsnog gerichte advertenties ontvangen

³⁶ Flitspeiling privacyrechten 2019, p. 2.

³⁷ Flitspeiling privacyrechten 2019, p. 4.

³⁸ Flitspeiling privacyrechten 2019, p. 7.

³⁹ Flitspeiling privacyrechten 2019, p. 16.

⁴⁰ RICHTLIJN (EU) 2018/1972 artikel 2 lid 4

⁴¹ 'Cookiewet - cookies', *Justitia*, Justitia.nl.

⁴² 'Cookies', *Autoriteit Persoonsgegevens*, autoriteitpersoonsgegevens.nl.

⁴³ Van der Wel, *SVDJ* 17 februari 2020.

⁴⁴ Dubbeldeman, *Emerce* 8 oktober 2020

⁴⁵ Oldenkamp, *Emerce* 29 april 2020.

⁴⁶ 'Google-toont-chromes-opvolger 3rd party cookies', *Emerce*, emerce.nl.

maar blijft hun privacy gewaarborgd.⁴⁷ Facebook maakt al gebruik van andere manieren om profielen van gebruikers op te stellen, zodat zij gerichte reclame kunnen aanbieden.⁴⁸

Dit onderzoek kan ook gebruikt worden door andere adviesbureaus. Zij kunnen dit onderzoek gebruiken om de toekomstige wetten uit de ePV in kaart te brengen. Zo kunnen zij hun advies aanpassen, wanneer de ePV in werking wordt gesteld. Website-eigenaren die gebruik maken van cookies kunnen dit onderzoek ook gebruiken. Hierdoor kunnen zij hun cookiegebruik aanpassen zodat dit voldoet aan de ePV

Andere adviesbureaus adviseren website-eigenaren om gebruik te maken van een *cookiebanner*. Dit is de meest voorkomende manier waarmee toestemming gevraagd wordt. *Cookiewalls* worden niet geadviseerd. Hoewel zij niet uitdrukkelijk in de wet verboden zijn, worden zij wel verboden door de interpretatie van de wet van de AP.⁴⁹

2.2.3 Micro

De opdrachtgever hanteert het huidige advies van het gebruik van een *cookiebanner*. Dit is niet vaak nodig in het geval van de opdrachtgever. Non-profit organisaties maken niet snel gebruik van marketing cookies. Zij zullen ook niet snel toestemming nodig hebben van bezoekers. De opdrachtgever geeft zowel advies over het gebruik van cookies en maakt gebruik van cookies bij websites die zij maken.

Het advies gaat vaak over het gebruik van een *cookiebanner*. Dit is een manier waarmee toestemming kan worden gevraagd voor het plaatsen van cookies. Hier zitten wel een aantal voorwaarden aan die door rechtspraak en de AP zijn bepaald. Zo mag het bijvoorbeeld niet zijn dat iemand niet op de website kan als hij de cookies niet accepteert (cookiewalls).⁵⁰ Ook mag toestemming niet van te voren aangekruist zijn bij de *cookiebanner*. Dit zou namelijk geen duidelijke en ondubbelzinnige toestemming zijn.⁵¹

⁴⁷ Bindra, *Google* 25 januari 2021.

⁴⁸ Groot, *NRC* 25 januari 2021.

⁴⁹ 'Cookies', *Autoriteit Persoonsgegevens*, autoriteitpersoonsgegevens.nl.

⁵⁰ 'Cookies', *Autoriteit Persoonsgegevens*, autoriteitpersoonsgegevens.nl.

⁵¹ 'COOKIE CONSENT BANNERS EN HET VERKRIJGEN VAN TOESTEMMING', *Cookieinfo*, cookieinfo.net.

2.3 Organisatorisch kader

RAES media is een adviesbureau op het gebied van ICT en marketing. RAES media adviseert non-profit organisatie en midden- en kleinbedrijven (hierna : MKB). Adviezen worden gegeven op de gebieden: media, marketing, promotie en het gebruik van *social media*. RAES Media geeft geen juridisch advies maar het advies moet wel voldoen aan de regels die gesteld zijn op het gebied waarover het advies gaat. Een dienst die RAES Media ook wil gaan bieden is het bouwen van websites en fotografie. RAES Media heeft twee werknemers. De ene bedrijfseigenaar houdt zich bezig met de adviezen. De andere bedrijfseigenaar houdt zich bezig met ondersteunende werkzaamheden. De dagelijkse werkzaamheden van RAES Media bestaan uit: gesprekken met cliënten en het werken aan stukken voor cliënten. Deze stukken zijn bijvoorbeeld stukken tekst voor webpagina's of opmaak van webpagina's. De gesprekken met cliënten zijn de momenten, wanneer hen advies wordt gegeven.

Figuur 3 Logo RAES Media, Afbeelding van RAES-media.nl

Het huidige advies voor het gebruik van cookies, deelt cookies in de drie groepen die eerder behandeld zijn. Functionele cookies kunnen volgens het advies altijd gebruikt worden. Maar er moet zorg worden gedragen dat er zo min mogelijk persoonsgegevens

verwerkt worden. Analytische cookies kunnen volgens het advies gebruikt worden, zolang ze er geen persoonsgegevens verwerkt worden. Het advies geeft aan dat er ook een cookiedisclaimer gemaakt moet worden, zodat bezoekers geïnformeerd kunnen worden. Dit onderzoek kan door RAES media gebruikt worden om het huidige advies aan te passen aan de toekomstige ePV. Door dit onderzoek krijgt de opdrachtgever meer duidelijkheid over de verschillen die de wetswijziging teweeg brengt. Door te weten welke regels er wijzigen kan het huidige advies ook gewijzigd worden.

3. Onderzoeksopzet

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt het type van het onderzoek beschreven. Ook zullen de onderzoeksvragen behandeld worden. Tot slot worden de bronnen en de methodes per deelvraag behandeld.

3.2 Type onderzoek

Dit onderzoek is een kwalitatief onderzoek. Dit onderzoek is gericht om een situatie te begrijpen en niet om meetbare gegevens te verzamelen.⁵² Het doel van het onderzoek is om erachter te komen of het advies van RAES Media omtrent het gebruik van cookies aangepast moet worden.

3.3 Hoofdvraag en deelvragen

De hoofdvraag van dit onderzoek is: “Welk advies kan RAES Media geven aan websiteontwerpers omtrent het gebruik van cookies, zodat het voldoet aan de voorwaarden van de ePrivacy verordening?”. Het kennisdoel van de hoofdvraag is een advies te krijgen.⁵³

De eerste deelvraag van dit onderzoek is: “Welke veranderingen vinden plaats in de huidige wetgeving die geldt voor het gebruik van cookies door de ePrivacy verordening?”.

De tweede deelvraag van dit onderzoek is: “Wat is het huidige advies dat gegeven wordt aan cliënten omtrent het gebruik van cookies van RAES Media?”.

De derde deelvraag van dit onderzoek is: “Hoe zal het advies dat RAES Media geeft aangepast moeten worden door de ePrivacy Verordening omtrent het gebruik van cookies?”.

3.4 Bronnen en methode deelvraag 1

De eerste deelvraag is: “Welke veranderingen vinden plaats in de huidige wetgeving die geldt voor het gebruik van cookies door de ePrivacy verordening?”. Dit is een beschrijvende deelvraag.⁵⁴ Het doel van de deelvraag is om de huidige wetgeving omtrent het gebruik van cookies en de wijzigingen die gaan plaatsvinden door de ePV te beschrijven. Om deze deelvraag te beantwoorden is van verschillende bronnen gebruik gemaakt. Er is veel gebruik gemaakt van rechtsbronnen.⁵⁵ Deze rechtsbronnen zijn: de AVG, de UAVG, de ePrivacy richtlijn, de Tw en de ePV. In deze wetten en verdragen wordt de wetgeving beschreven, die vergeleken wordt in deze deelvraag. Er is gebruik gemaakt van jurisprudentie om open normen uit deze wetten uit te leggen. Daarbij is ook gebruik gemaakt van parlementaire stukken. De parlementaire stukken die gebruikt zijn: de Memorie van Toelichting van de TW en de Memorie van Toelichting van de UAVG. Deze stukken zijn gebruikt omdat zij verdere invulling geven aan de wetgeving. Tot slot is ook literatuur betrokken bij deze deelvraag. De literatuur is gebruikt om de wetgeving toe te lichten. Er is bij dit onderzoek gebruik gemaakt van artikelsgewijs commentaar. Deze literatuur geeft een toelichting aan de wetgeving. Ook is er gebruik gemaakt van artikelen van experts. Deze artikelen zijn gezocht op Kluwer Navigator. De methode die goed past bij rechtsbronnen onderzoek is inhoudsanalyse.⁵⁶ Door deze methode kon de inhoud van deze bronnen goed beschreven worden, waardoor de verschillen tussen de huidige en nieuwe wetgeving duidelijk naar voren zijn gekomen.

⁵² Van Schaaijk 2019, p. 103.

⁵³ Van Schaaijk 2019, p. 42.

⁵⁴ Van Schaaijk 2019, p. 95.

⁵⁵ Van Schaaijk 2019, p. 102.

⁵⁶ Van Schaaijk 2019, p. 115.

3.5 Bronnen en methode deelvraag 2

De tweede deelvraag is: “Op welke punten geeft RAES Media advies aan websiteontwerpers omtrent het gebruik van cookies?”. Dit is een beschrijvende deelvraag.⁵⁷ Het doel van deze deelvraag is het huidige advies te beschrijven dat RAES Media geeft voor het gebruik van cookies. Om deze deelvraag te beantwoorden is gebruik gemaakt van een persoon.⁵⁸ De persoon die als bron gebruikt is, is de bedrijfseigenaar van RAES Media en tevens de opdrachtgever van dit onderzoek. De bedrijfseigenaar is degene die de cliënten adviseert. Hij is daarom ook degene die het meeste weet over het huidige advies. De persoon die als bron gebruikt wordt, is geïnterviewd. Het interview is een semigestructureerd interview. De vragen die gebruikt zijn bij het interview zijn bijgevoegd in bijlage 1. Er is gebruik gemaakt van een semigestructureerd interview omdat hierdoor de relevante vragen van het onderzoek gesteld kunnen worden, maar er kan ook extra informatie verkregen worden. Dit interview is getranscribeerd en gecodeerd zodat het geanalyseerd kon worden (zie bijlage 2 en 3).⁵⁹

3.6 Bronnen en methode deelvraag 3

De derde deelvraag is: “Hoe zal het advies dat RAES Media geeft aangepast moeten worden door de ePrivacy Verordening omtrent het gebruik van cookies?”. Dit is een oordelende deelvraag.⁶⁰ Het doel van deze deelvraag is om de nieuwe wetgeving te vergelijken met het huidige advies en te concluderen of het advies aangepast moet worden. Als het advies aangepast moet worden dan zal het antwoord op deze deelvraag ook beschrijven hoe dit aangepast kan worden. Hiervoor is de informatie en de antwoorden van de vorige twee deelvragen gebruikt. De wetgeving die bij deelvraag 1 beschreven wordt is vergeleken met het advies uit deelvraag 2. Door de informatie naast elkaar neer te leggen is duidelijk geworden of het advies aangepast moet worden.

3.7 Betrouwbaarheid en validiteit

De betrouwbaarheid van dit onderzoek hangt af van de betrouwbaarheid van de bronnen. De betrouwbaarheid van bronnen hangt onder andere af van de actualiteit, herkomst en volledigheid. De bron is betrouwbaarder wanneer hij actueel is. Zo wordt voorkomen dat oude informatie gebruikt wordt in het onderzoek. De herkomst van de bron is belangrijk en dan met name de auteur. Als de auteur schrijft over een onderwerp waarin hij geleerd is of ervaring heeft dan is zijn bron betrouwbaarder dan wanneer hij dit niet heeft. Ook de volledigheid van de bron is belangrijk. Hierbij kan worden gedacht aan de onderbouwing van de bron.⁶¹

De bronnen die gebruikt worden in dit onderzoek zijn betrouwbaar. Er is alleen gebruik gemaakt van actuele bronnen. Voor rechtsbronnen is de huidige wetgeving gebruikt. De parlementaire stukken zijn de stukken die horen bij de huidige wetgeving. De literatuur waar gebruik van is gemaakt, is in de laatste aantal jaren geschreven. De bronnen zijn geschreven door experts in het veld van de bron en goed onderbouwd. De juridische bronnen zijn geschreven door: juristen en advocaten. De technische bronnen komen van ICT'ers. Het interview dat gebruik is voor dit onderzoek is betrouwbaar, omdat gebruik gemaakt is van een semigestructureerd interview, is alle relevante informatie verkregen tijdens het interview.⁶² De respondent die gekozen is, is de bedrijfseigenaar. Hij is degene die het advies heeft gemaakt en daarom ook het meeste weet over het huidige advies van RAES Media.

⁵⁷ Van Schaaijk 2019, p. 95.

⁵⁸ Van Schaaijk 2019, p. 109.

⁵⁹ Van Schaaijk 2019, p. 205.

⁶⁰ Van Schaaijk 2019, p. 96.

⁶¹ 'INFORMATIEVAARDIGHEDEN - ALGEMEEN: 7: BEOORDELEN', *HAN University of applied sciences*, libguides.studiecentra.han.nl.

⁶² Van Schaaijk 2019, p. 188.

4. Cookies

Cookies zijn kleine bestanden die tijdens bezoek aan een website op de apparatuur van de bezoeker worden geplaatst.⁶³ In deze bestanden wordt een kleine hoeveelheid informatie opgeslagen over de bezoeker. Deze informatie kan later worden opgevraagd vanaf de apparatuur van de bezoeker. Cookies kunnen voor verschillende doeleinden gebruikt worden. Bijvoorbeeld het onthouden van inloggegevens, mogelijk maken van online betalingen en het volgen van surfgedrag. Er bestaan verschillende soorten cookies. Zij kunnen ingedeeld worden op grond van functie, plaatster en bestaansduur.

4.1 Functie van cookies

Op functie kunnen cookies onderverdeeld worden in:

- Functionele cookies
- Analytische cookies
- Marketing cookies⁶⁴

4.1.1 Functionele cookies

Functionele cookies zijn, cookies die uitsluitend het doel hebben om communicatie over een elektronisch netwerk uit te voeren of die strikt noodzakelijk zijn om een dienst uit te voeren die de betrokkene wil.⁶⁵ Bij deze cookies kan gedacht worden aan de cookies die inloggegevens onthouden, zodat betrokkene makkelijker kunnen inloggen. Het inladen van YouTube video's op een website kan ook alleen gebeuren door het gebruik van cookies. Websites maken hier gebruik van om video's te laten zien op de website. Cookies zijn ook nodig om winkelmandjes op websites te hebben. In winkelmandjes moet opgeslagen worden wat de bezoeker erin heeft geplaatst, dit wordt gedaan met cookies. Deze cookies vallen ook onder functionele cookies. Functionele cookies mogen gebruikt worden zonder toestemming en zonder de betrokkene te informeren. Deze cookies worden ook wel noodzakelijke cookies genoemd. Dit is omdat zij nodig zijn om bepaalde processen op websites uit te voeren.

4.1.2 Analytische cookies

Analytische cookies zijn, cookies die gebruikt worden om informatie over de website te verzamelen.⁶⁶ Hiermee kan bijvoorbeeld worden bijgehouden hoeveel mensen de website bezoeken. Onder analytische cookies vallen ook cookies die de effectiviteit van advertenties bijhouden. Analytische cookies vallen onder de uitzondering van de Tw, als zij alleen gegevens verzamelen over de website of de advertentie. Wanneer deze cookies gegevens verzamelen over de gebruikers, vallen zij niet meer onder de uitzondering.⁶⁷ Dit kan bijvoorbeeld gebeuren als een website wil bijhouden wat mannen en vrouwen kopen. Geslacht is een persoonsgegeven en dit zal dan bijgehouden worden. Dat betekent dat er persoonsgegevens verwerkt worden en dat er toestemming nodig is. Bij analytische cookies moeten websites goed controleren dat zij geen persoonsgegevens verzamelen. Zolang de cookies geen persoonsgegevens verzamelen vallen zij onder de uitzondering. De ACM kan bij websites controleren of zij zich wel aan de regels houden.⁶⁸

⁶³ 'Wat zijn cookies?', *Consumentenbond*, Consumentenbond.nl.

⁶⁴ 'Cookies', *Autoriteit Consument & Markt*, acm.nl.

⁶⁵ Artikel 11.7a lid 3 Tw.

⁶⁶ 'Welke cookies zijn er', *ISI Media*, isimedia.nl.

⁶⁷ Zwenne, in: *T&C Privacy- en Gegevensbeschermingrecht*, art. 11.7a Tw, aant. 4.

⁶⁸ 'Cookies', *Autoriteit Consument & Markt*, acm.nl.

Voorbeelden van analytische cookies zijn *a/b testing* cookies en *affiliate* cookies. *a/b testing* cookies houden bij hoe vaak een bezoeker op een link klikt en vergelijkt dit met een andere link. Zo kunnen website-eigenaren bepalen wat de effectiefst manier is om bezoekers te krijgen.⁶⁹ *Affiliatie* cookies onthouden vanaf welke bron iemand op een website gekomen is. Zo kunnen website-eigenaren achterhalen welke advertentie ervoor gezorgd heeft dat iemand een product gekocht heeft. Dit is van belang voor website-eigenaren zodat zij degene die de advertentie heeft gemaakt (de affiliate) kunnen belonen.⁷⁰

4.1.3 Marketing Cookies

Marketing cookies, ook wel tracking cookies genoemd, zijn cookies die bijhouden waar bezoekers naar kijken op een websites en wat voor websites de bezoekers bezoeken.⁷¹ Met deze cookies kunnen de interesses van bezoekers in kaart worden gebracht. Deze cookies kunnen bijvoorbeeld bijhouden welke producten een bezoeker bekijkt. Marketing cookies kunnen ook het surfgedrag bij verschillende websites opslaan. Dit gebeurt bij *Third-party* Cookies. Met dit soort marketing cookies kan op website A bijgehouden worden wat voor filmpjes een bezoeker kijkt, om de bezoeker op website B producten die met die filmpjes te maken hebben te verkopen. Kijkt een website bezoeker naar voetbal filmpjes, zal hij advertenties krijgen van voetbal gerelateerde producten. Zo kan een profiel worden gemaakt van een bezoeker, zodat hij doelgerichte advertenties kan ontvangen.⁷² Dit soort cookies worden standaard gezien als het verwerken van persoonsgegevens.⁷³ Marketing cookies zijn niet nodig om een website te laten functioneren en hebben alleen commerciële doeleinden. Om dit soort cookies te gebruiken is toestemming en het informeren van de betrokkene nodig.

4.2 Plaatsen van de cookies

Cookies kunnen ook onderverdeeld worden in door wie ze geplaatst zijn:

- *First-party* cookies
- *Third-party* cookies

First-party cookies zijn, cookies die direct door de website die bezocht wordt, worden geplaatst.⁷⁴ Functionele cookies zijn *first-party* cookies. Zij moeten er voor zorgen dat de website die bezocht wordt goed werkt. Bij dit soort cookies zijn er twee partijen in het spel. De bezoeker van de website de website die de cookie plaatst.

Third-party cookies zijn, cookies die worden geplaatst door een ander dan de bezochte website.⁷⁵ Een voorbeeld hiervan zijn cookies die door YouTube geplaatst worden wanneer een video van YouTube bekeken wordt op een andere website. Bij dit soort cookies zijn er drie partijen in het spel. De bezoeker, de website die bezocht wordt en de website die de cookie plaatst. *Third-party* cookies zijn de meest voorkomende cookies op het internet. Zij omvatten 72% van alle cookies op het internet.⁷⁶ Cookies kunnen alleen onder bepaalde voorwaarden gebruikt worden. Degene die de cookie plaats moet hieraan voldoen. Deze voorwaarden worden in paragraaf 5.2.1 behandeld.

⁶⁹ Zwenne, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 11.7a Tw, aant. 4.

⁷⁰ Zwenne, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 11.7a Tw, aant. 4.

⁷¹ Cookies', *Autoriteit Persoonsgegevens*, autoriteitpersoonsgegevens.nl.

⁷² Cookies', *Autoriteit Persoonsgegevens*, autoriteitpersoonsgegevens.nl.

⁷³ Artikel 11.7a lid 4 Tw.

⁷⁴ 'Wat zijn cookies?', *Consumentenbond*, Consumentenbond.nl.

⁷⁵ 'Wat zijn cookies?', *Consumentenbond*, Consumentenbond.nl.

⁷⁶ Urban e.a. 2020, p. 9.

4.3 Duur cookies

Cookies kunnen ook worden verdeeld in hoelang ze bestaan. Er zijn:

- Sessie cookies
- langdurige cookies

Sessie cookies zijn, cookies die worden verwijderd wanneer de bezoeker de website verlaat.⁷⁷ Dit zijn voornamelijk functionele cookies zoals die gebruikt worden bij online betalingen. Langdurige cookies zijn, cookies die voor een lange tijd opgeslagen blijven.⁷⁸ Soms worden ze bijna permanent geplaatst. Dit gebeurt voornamelijk bij marketing en analytische cookies. Ook functionele cookies kunnen langdurig worden opgeslagen, zoals de cookies die een bezoeker automatische inloggen bij een website. De wet heeft invloed op hoe lang cookies opgeslagen kunnen worden. Volgens de AVG mogen persoonsgegevens opgeslagen worden voor zolang als nodig is voor de verwerking. Daarom moeten sessie cookies dan ook verwijderd worden. Bezoekers van een website moeten geïnformeerd worden over hoe lang de cookies zullen bestaan.

4.4 Tussenconclusie

Cookies zijn kleine bestanden die door websites op de randapparatuur van gebruikers worden geplaatst. De informatie in deze bestanden kan dan op een later moment worden opgevraagd. Cookies kunnen op verschillende manieren worden onderscheiden. Op functie kunnen cookies onderverdeeld worden in: functionele cookies, analytische cookies en marketing cookies. Functionele cookies zijn cookies die ervoor zorgen dat processen op websites werken en dat gebruikersinstellingen worden opgeslagen. Analytische cookies zijn cookies die bijhouden hoeveel bezoekers een website heeft en wat zij op die website bekijken. Marketing cookies zijn, cookies die het surfgedrag van betrokkenen bijhoudt. Door deze cookies kunnen de interesses van bezoekers worden bijgehouden en kunnen profielen worden opgezet. Deze profielen worden gebruikt om gerichte advertenties aan de bezoekers te laten zien. Cookies kunnen ook worden ingedeeld door wie zij geplaatst worden. Zo zijn er *first-party* cookies en *third-party* cookies. *First-party* cookies worden geplaatst door de website waar de bezoeker zich op dat moment op bevindt. *Third-party* cookies worden geplaatst door een andere website dan de website waar de bezoeker zich op dat moment op bevindt. Ten slotte kunnen cookies worden ingedeeld op hoe lang zij bestaan. Zo zijn er sessie cookies en langdurige cookies. Sessie cookies worden aangemaakt op het moment dat een bezoeker op een website komt. Deze cookies worden verwijderd wanneer de bezoeker de website verlaat. Langdurige cookies worden niet verwijderd wanneer de bezoeker de website verlaat. Deze kunnen enkele jaren blijven bestaan.

⁷⁷ 'What are session cookies used for?', *All About Cookies*, allaboutcookies.org.

⁷⁸ 'What are persistent cookies used for?', *All About Cookies*, allaboutcookies.org.

5. Huidige Wetgeving

5.1. Algemene Verordening Gegevensbescherming

Het recht op privacy is vastgelegd in het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens.⁷⁹ De beginselen van privacywetgeving staan beschreven in de AVG. Het doel van deze verordening is het moderniseren en harmoniseren van de privacywetgeving in de EU.⁸⁰ De AVG moet ervoor zorgen dat burgers meer controle krijgen over hun persoonsgegevens.⁸¹ Het zou transparanter moeten worden waarvoor de persoonsgegevens gebruikt worden en burgers hebben meer rechten gekregen om hun privacy te waarborgen. Denk hierbij aan het recht om informatie te vragen en om toestemming ten allen tijden in te trekken. In de AVG worden een aantal begrippen beschreven die relevant zijn voor het gebruik van cookies. Deze begrippen zullen hieronder uitgewerkt worden en gerelateerd worden aan het gebruik van cookies.

5.1.1 Persoonsgegevens

Het doel van de AVG is het beschermen van persoonsgegevens van natuurlijke personen. Persoonsgegevens is een breed begrip waaronder alle informatie valt waardoor een persoon geïdentificeerd kan worden.⁸² Sommige informatie maakt iemand direct identificeerbaar zoals een naam of locatiegegevens. Informatie kan een natuurlijk persoon ook indirect identificeerbaar maken zoals identificatienummers of online indicatoren. Informatie die een persoon direct of indirect identificeerbaar maakt geldt als een persoonsgegeven.⁸³

Een aantal persoonsgegevens vallen onder bijzondere persoonsgegevens volgens de AVG.⁸⁴ Persoonsgegeven waaruit de ras, etniciteit, politieke opvattingen, levensovertuiging, biometrische gegevens of gezondheidsgegevens van de betrokkene zijn uit op te maken vallen hieronder. Om deze persoonsgegevens te kunnen verwerken moet er voldaan worden aan voorwaarden.⁸⁵

Persoonsgegevens die hieronder vallen mogen niet verwerkt worden. Voor deze regel zijn enkele uitzonderingen:

- De betrokkene heeft toestemming gegeven
- De verwerking is noodzakelijk om verplichtingen op gebied van arbeids- en sociaalrecht uit te voeren
- De verwerking is noodzakelijk om vitale belangen van de betrokkene te beschermen
- De verwerking valt onder rechtvaardige activiteiten van een stichting of vereniging. Hierbij mag geen winstoogmerk zijn
- De gegevens die verwerkt worden zijn door de betrokkene zelf openbaar gemaakt
- De verwerking is noodzakelijk in het kader gerechten
- De verwerking is noodzakelijk om reden van zwaarwegend belang en op grond van de wet
- De verwerking is noodzakelijk bij voor de beoordeling van arbeidsongeschiktheid van de werknemer
- De verwerking is noodzakelijk om redenen van algemeen belang omtrent de volksgezondheid

⁷⁹ Artikel 8 EVRM.

⁸⁰ Overweging 3 AVG.

⁸¹ Overweging 7 AVG.

⁸² Artikel 4 lid 1 AVG.

⁸³ Artikel 4 lid 1 AVG.

⁸⁴ Artikel 9 lid 1 AVG.

⁸⁵ Artikel 9 lid 2 AVG.

- De verwerking is noodzakelijk om redenen van algemeen belang omtrent archivering van wetenschappelijk, historisch of statistisch onderzoek.

Cookies kunnen gebruikt worden om verschillende gegevens op te slaan. Hieronder vallen ook persoonsgegevens. IP en MAC adressen kunnen opgeslagen worden door cookies. Dit zijn identificatienummers die terug kunnen leiden naar een persoon.⁸⁶ Wanneer cookies deze gegevens opslaan vallen de cookies onder persoonsgegevens omdat deze gegevens iemand indirect identificeerbaar maken.⁸⁷ Door deze gegevens op te slaan kan iemand zijn surfgedrag gevolgd worden. Ook kunnen identificatienummers worden opgeslagen waarmee betrokkenen in een database geïdentificeerd kunnen worden. Dit wordt bijvoorbeeld gebruikt bij webshops om interesses van gebruikers bij te houden. Omdat mensen door deze gegevens indirect herkend kunnen worden vallen cookies met deze gegevens dus onder persoonsgegevens.

5.1.2 Verwerking

De AVG moet persoonsgegevens van natuurlijke personen beschermen tijdens verwerking. Verwerking is het bewerken van persoonsgegevens. Volgens de AVG valt hieronder het vastleggen, opslaan, ordenen en delen van gegevens.⁸⁸ De AVG beschrijft twee manieren hoe verwerking kan plaatsvinden: automatisch en niet automatisch. Verwerking is automatisch wanneer dit gebeurt door automatische procedés. Denk hierbij aan computerprogramma's. Verwerking is niet automatisch wanneer een mens tijdens de verwerking te pas komt. Het filen van een fysiek medisch dossier is verwerking maar valt niet onder automatisch verwerking. Bij het opslaan van persoonsgegevens door cookies komt geen mens te pas. Dit geldt daarom als automatische verwerking. De AVG beschrijft verschillende partijen tijdens de verwerking. Degene wiens persoonsgegevens worden verwerkt wordt "de betrokkene" genoemd.⁸⁹ Degene wie de persoonsgegevens verwerkt wordt "de verwerker" genoemd.⁹⁰ Dit is de persoon of bedrijf die de handeling uitvoert waardoor de persoonsgegevens verwerkt worden. Degene wie verantwoordelijk is voor de verwerking wordt "de verwerkingsverantwoordelijke" genoemd.⁹¹ De verwerkingsverantwoordelijke is degene die het doel en de middelen van de verwerking heeft vastgesteld. Zij zijn de uiteindelijke eindverantwoordelijke wanneer iets fout gaat bij het verwerking van persoonsgegevens. Dit kan bijvoorbeeld een bedrijf of instelling zijn.

Bij *first-party* cookies is de website die de betrokkene bezoekt de verwerker. De bezochte website is daarom ook degene die moet voldoen aan alle voorwaarden. Bij *third-party* cookies is de plaatser de verwerker en niet de bezochte website. De plaatser van de cookies moet dan voldoen aan alle voorwaarden.

Cookies worden gebruikt om informatie op te slaan. Zoals gezegd in paragraaf 5.1.1 kan deze informatie bestaan uit persoonsgegevens volgens de AVG. Het opslaan van persoonsgegevens is verwerking volgens de AVG. Hierdoor valt het gebruik van cookies in het toepassingsgebied van de AVG. Het is voor website-eigenaren belangrijk dat zij weten of hun gebruik van cookies binnen het

⁸⁶ Zwenne, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 4 AVG, aant. 1.

⁸⁷ Zwenne, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 4 AVG, aant. 1.

⁸⁸ Artikel 4 lid 2 AVG.

⁸⁹ Artikel 4 lid 1 AVG.

⁹⁰ Artikel 4 lid 8 AVG.

⁹¹ Artikel 4 lid 7 AVG.

toepassingsgebied van de AVG valt. Als het gebruik binnen de AVG valt moet de website-eigenaar ervoor zorgen dat de verwerking voldoet aan de onderdelen die hieronder besproken worden.

5.1.3 Beginselen

In de AVG zijn een aantal beginselen opgenomen waaraan elke verwerking moet voldoen:⁹²

- De verwerking moet rechtmatig, behoorlijk en transparant zijn
- De verwerking moet voor uitdrukkelijke en omschreven doelen zijn
- De verwerking moet zo min mogelijk persoonsgegevens gebruiken
- De verwerking moet juist en actueel zijn
- De gegevens mogen niet langer opgeslagen worden dan nodig is
- Er moeten passende organisatorische en technische maatregelen getroffen zijn om de gegevens te beschermen

Het eerste beginsel waar elke verwerking aan moet voldoen is rechtmatig, behoorlijk en transparant zijn.⁹³ Om de verwerking transparant te maken moet de betrokkene geïnformeerd worden.⁹⁴ De voorwaarden om betrokkene goed te informeren zijn vastgelegd in artikel 12 tot en met 14 van de AVG. Deze wetten zullen in de paragraaf 5.1.5 behandeld worden. Om de verwerking rechtmatig en behoorlijk te maken moet de verwerking een juridische grondslag hebben.⁹⁵ Deze grondslagen zullen behandeld worden in de paragraaf 5.1.4. Het tweede beginsel is dat elke verwerking voor een vastgesteld doel moet zijn dat op geen enkele andere manier volbracht kan worden.⁹⁶ Het doel van de verwerking moet een wettelijke grondslag hebben en duidelijk beschreven zijn.⁹⁷ De gegevens mogen niet gebruikt worden behalve voor het vastgestelde doel.⁹⁸ Bij cookies wordt hier vaak aan voldaan door het doel van de cookies in de privacyverklaring te beschrijven. Het derde beginsel is dat de verwerkingsverantwoordelijke ervoor moet zorgen dat er zo min mogelijk persoonsgegevens gebruikt worden voor de verwerking.⁹⁹ Dit beginsel moet ervoor zorgen dat er geen persoonsgegevens van de betrokkene opgeslagen worden die niets met de verwerking te maken hebben. Bij cookies kan hier aan voldaan worden door alleen gegevens op te slaan die nodig zijn voor de functie van de cookie. Bij marketing cookies is dit breed omdat bij het verzamelen van interesses van bezoekers veel informatie relevant kan zijn. Het vierde beginsel is dat de gegevens die gebruikt worden bij de verwerking juist en actueel moeten zijn.¹⁰⁰ De verwerkingsverantwoordelijke moet maatregelen treffen waardoor de persoonsgegevens juist en actueel zijn.¹⁰¹ Dit kan bij cookies gewaarborgd worden door bij elke verandering van de bezoeker een nieuw cookie te maken. Zo is de meeste recente informatie beschikbaar. Het vijfde beginsel is dat de gegevens niet langer opgeslagen mogen worden dan nodig is voor de verwerking.¹⁰² In de AVG zijn geen vaste termijnen neergelegd waaraan gehouden moet worden. De verwerkingsverantwoordelijke moet een redelijk termijn

⁹² Artikel 5 lid 1 AVG.

⁹³ Artikel 5 lid 1 sub a AVG.

⁹⁴ De Vries, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 5 AVG, aant. 1a.

⁹⁵ De Vries, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 5 AVG, aant. 1a.

⁹⁶ Overweging 39 AVG.

⁹⁷ Overweging 39 AVG.

⁹⁸ De Vries, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 5 AVG, aant. 1b.

⁹⁹ Artikel 5 lid 1 sub c AVG.

¹⁰⁰ Artikel 5 lid 1 sub d AVG.

¹⁰¹ De Vries, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 5 AVG, aant.1d.

¹⁰² Artikel 5 lid 1 sub e AVG.

bepalen hoe lang de gegevens opgeslagen worden.¹⁰³ Hier kan bij cookies aan voldaan worden door het bewaartermijn duidelijk vast te stellen en deze in de privacyverklaring op te nemen. Het zesde beginsel is dat de verwerkingsverantwoordelijke passende technische en organisatorische maatregelen moet treffen om de gegevens te beschermen.¹⁰⁴ Technische maatregelen zijn technieken zoals: firewalls, VPN's, pseudonimisering van de gegevens en SSL-certificatie.¹⁰⁵ Deze technieken moeten de persoonsgegevens beschermen tegen digitale inbreuken waardoor derden bij de gegevens kunnen komen. Organisatorische maatregelen gaan over het beleid dat de verwerkingsverantwoordelijke heeft over de gegevens.¹⁰⁶ Voorbeelden hiervan zijn: sterke wachtwoorden, geheimhoudingsplicht en het aanstellen van een functionaris gegevensbescherming. In de AVG is niet opgenomen wanneer maatregelen passend zijn. Verwerkingsverantwoordelijke moeten zelf bepalen welke maatregelen passen zijn.

5.1.4 Grondslagen

In de AVG zijn een aantal grondslagen opgenomen waarom persoonsgegevens verwerkt mogen worden. Elke verwerking moet gebaseerd zijn op ten minste één van deze grondslagen. De grondslagen zijn:

- De betrokkene heeft toestemming gegeven voor de verwerking
- De verwerking is noodzakelijk om te voldoen aan een overeenkomst met de betrokkene
- De verwerking is noodzakelijk om te voldoen aan een wettelijke verplichting
- De verwerking is noodzakelijk om vitale belangen van de betrokkene te beschermen
- De verwerking is noodzakelijk om een taak van algemeen belang te vervullen
- De verwerking is noodzakelijk voor het behartigen van gerechtvaardigde belangen van de verwerkingsverantwoordelijke

De eerste grondslag om persoonsgegevens te verwerken is dat de betrokkene toestemming heeft gegeven voor de verwerking.¹⁰⁷ Toestemming is alleen geldig wanneer het voldoet aan de voorwaarden die in de AVG beschreven worden. Deze voorwaarden zullen in de paragraaf 5.1.6 verder behandeld worden. De tweede grondslag om persoonsgegevens te verwerken is dat de verwerking noodzakelijk is om te voldoen aan een overeenkomst met de betrokkene.¹⁰⁸ Om gegevens te verwerken volgens deze rechtsgrond moet er voldaan worden aan drie voorwaarden.¹⁰⁹ Ten eerste moet de overeenkomst met de betrokkene zijn. Ten tweede moet de verwerking noodzakelijk zijn om te voldoen aan de overeenkomst. Ten derde moet de overeenkomst rechtmatig zijn. De derde grondslag om persoonsgegevens te verwerken is dat de verwerking noodzakelijk is om te voldoen aan een wettelijke verplichting.¹¹⁰ Deze wettelijke verplichtingen hoeven niet op wetten in formele zin gebaseerd te zijn.¹¹¹ Er kan gebruik worden gemaakt van lagere wetgeving maar deze moet dan wel gebaseerd zijn op een wet in formele zin.¹¹² De wettelijke verplichting moet

¹⁰³ De Vries, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 5 AVG, aant. 1e.

¹⁰⁴ Artikel 5 lid 1 sub f AVG.

¹⁰⁵ 'Technische maatregelen', *AVG Dashboard*, avgdashboard.nl.

¹⁰⁶ Monster, *ICTrecht* 30 oktober 2015

¹⁰⁷ Artikel 6 lid 1 sub a AVG.

¹⁰⁸ Artikel 6 lid 1 sub b AVG.

¹⁰⁹ De Vries, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 6 AVG, aant. 1c.

¹¹⁰ Artikel 6 lid 1 sub c AVG.

¹¹¹ De Vries, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 6 AVG, aant. 1d.

¹¹² De Vries, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 6 AVG, aant. 1d.

nauwkeurig, duidelijk en de uitvoering ervan moet voorspelbaar zijn.¹¹³ De vierde grondslag om persoonsgegevens te verwerken is dat de verwerking noodzakelijk is om de vitale belangen van de betrokkene te beschermen.¹¹⁴ Vitale belangen zijn belangen die essentieel zijn voor het leven van de betrokkene. Deze rechtsgrond is voornamelijk relevant bij humanitaire noodgevallen zoals (natuur) rampen.¹¹⁵ De vijfde grondslag om persoonsgegevens te verwerken is dat de verwerking noodzakelijk is voor een taak van algemeen belang.¹¹⁶ Deze rechtsgrond is voor overheidsorganen die een publieke taak uitoefenen.¹¹⁷ De publieke taak waar de gegevens voor verwerkt worden hoeft niet vastgelegd te zijn in een wet in formele zin. Privaatrechtelijke rechtspersonen kunnen gebruik maken van deze rechtsgrond als zij een publiekrechtelijk taak vervullen.¹¹⁸ De zesde grondslag om persoonsgegevens te verwerken is, dat de verwerking noodzakelijk is om gerechtvaardigde belangen van de verwerkingsverantwoordelijke te behartigen.¹¹⁹ Bij deze rechtsgrond moeten de belangen van de verwerkingsverantwoordelijke en de betrokkene tegenover elkaar geplaatst worden. Om deze grondslag rechtmatig te gebruiken moet voldaan worden aan drie punten: er moet een gerechtvaardigd belang van de verwerkingsverantwoordelijke zijn, de verwerking moet noodzakelijk zijn om dit belang te behartigen en de belangen van de betrokkene mogen niet zwaarder tellen dan die van de verwerkingsverantwoordelijke.¹²⁰

Alle grondslagen op die van toestemming na zijn gebaseerd op noodzakelijkheid. Het is daarom van belang om dit uit te leggen. Om noodzakelijkheid te bepalen heeft de Europees Toezichthouder voor Gegevensbescherming een aantal punten opgesteld waarmee rekening gehouden moet worden.¹²¹ Om noodzakelijkheid te bepalen moet eerst het doel duidelijk vastgelegd zijn. Dit is ook één van de beginselen van de AVG. Dit is van belang omdat de gegevens alleen verwerkt mogen worden omdat dit moet en niet omdat dit makkelijk is.¹²² Tot slot moet de verwerking de minst inbreuk makende manier zijn om het doel te behalen.¹²³

De grondslagen die gebruik worden om cookies te gebruiken zijn: er is toestemming gegeven voor de verwerking en de verwerking is nodig om te voldoen aan een overeenkomst met de betrokkene. Cookies met commerciële doeleinden zoals marketing cookies kunnen volgens de AP alleen gebruikt worden op de grondslag van toestemming.¹²⁴ Volgens een advocaat-generaal van het Europees Hof van Justitie kunnen commerciële doeleinden ook op de rechtsgrond van een gerechtvaardigd belang gebaseerd zijn.¹²⁵ Deze opvatting komt niet overeen met de huidige opvatting van de AP. Cookies kunnen gebaseerd zijn op de rechtsgrond dat de verwerking nodig is voor een overeenkomst met de

¹¹³ De Vries, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 6 AVG, aant. 1d.

¹¹⁴ Artikel 6 lid 1 sub d AVG.

¹¹⁵ De Vries, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 6 AVG, aant. 1e.

¹¹⁶ Artikel 6 lid 1 sub e AVG.

¹¹⁷ Overweging 47 AVG.

¹¹⁸ De Vries, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 6 AVG, aant. 1f.

¹¹⁹ Artikel 6 lid 1 sub f AVG.

¹²⁰ De Vries, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 6 AVG, aant. 1g.

¹²¹ 'Assessing the necessity of measures that limit the fundamental right to the protection of personal data: A Toolkit', *Europees Toezichthouder voor gegevensbescherming* 11 april 2017, edps.europa.eu (p.1).

¹²² Mensink, *ICTRecht* 13 november 2019.

¹²³ 'Assessing the necessity of measures that limit the fundamental right to the protection of personal data: A Toolkit', *Europees Toezichthouder voor gegevensbescherming* 11 april 2017, edps.europa.eu (p.16).

¹²⁴ 'Cookies', *Autoriteit Persoonsgegevens*, autoriteitpersoonsgegevens.nl.

¹²⁵ HvJ EU 29 juli 2019, ECLI:EU:C:2019:629, conclusie AG rechtsoverweging 123.

betrokkene. Hiervan is voornamelijk sprake bij functionele cookies. Deze cookies kunnen bijvoorbeeld nodig zijn bij een koopovereenkomst bij een online winkel.

5.1.5 Informeren

Informeren is een belangrijk onderdeel om geldige toestemming te verkrijgen. In de AVG zijn een aantal onderwerpen opgenomen waarover betrokkenen geïnformeerd moeten worden. Als zij niet over al deze onderwerpen geïnformeerd worden dan kan de betrokkene ook geen geldige toestemming geven. De betrokkene moet geïnformeerd worden over:

- De identiteit en contact gegevens van de verwerkingsverantwoordelijke
- De contact gegevens van de functionaris voor gegevensbescherming
- De verwerkingsdoeleinde en de rechtsgrond van de verwerking
- De ontvangers van de persoonsgegevens
- Hoelang de persoonsgegevens opgeslagen worden
- Welke persoonsgegevens verwerkt worden
- Het recht om de gegevens die opgeslagen worden in te zien
- Het recht om toestemming in te trekken
- Het recht om een klacht in te dienen bij de nationale autoriteit

De betrokkene moet ten eerste geïnformeerd worden dat zijn persoonsgegevens verwerkt gaan worden.¹²⁶ Daarbij moet aangegeven worden wie de verwerkingsverantwoordelijke is bij de verwerking.¹²⁷ Van de verwerkingsverantwoordelijke moet de identiteit en de contactgegevens bekend zijn bij de betrokkene. Wanneer de verwerkingsverantwoordelijke een functionaris voor gegevensbescherming heeft, moeten zijn contactgegevens ook bekend gemaakt worden bij de betrokkene.¹²⁸ Als de persoonsgegevens verwerkt worden door een ander dan de verwerkingsverantwoordelijke moet de identiteit van de verwerker aan de betrokkene meegedeeld worden.

De betrokkene moet ook geïnformeerd worden over welke gegevens verwerkt worden en waarom. De doelen van de verwerking en de rechtsgrond waarop de gegevens verwerkt worden moeten gedeeld worden aan de betrokkene.¹²⁹ Wanneer de verwerking gebaseerd is op het gerechtvaardigd belang van de verwerkingsverantwoordelijke moet het belang ook aangegeven worden.¹³⁰ Als de verwerking is gebaseerd op toestemming dan moet de betrokkene geïnformeerd worden over het recht om de toestemming in te trekken.¹³¹ Hoelang de gegevens bewaard zullen worden voor de verwerking moet ook aangegeven zijn.¹³² De betrokkene moet ook geïnformeerd worden over welke rechten hij heeft over zijn persoonsgegevens tijdens de verwerking. Betrokkene moeten geïnformeerd worden over het recht van: inzage, rectificatie en wissen.¹³³ De betrokkene moet ook geïnformeerd worden over de mogelijkheid om een klacht in te dienen bij de nationale autoriteit.¹³⁴

¹²⁶ Zwenne, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 13 AVG, aant. 1.

¹²⁷ Artikel 13 lid 1 sub a AVG.

¹²⁸ Artikel 13 lid 1 sub b AVG.

¹²⁹ Artikel 13 lid 1 sub c AVG.

¹³⁰ Artikel 13 lid 1 sub d AVG.

¹³¹ Artikel 7 lid 3 AVG.

¹³² Artikel 13 lid 2 sub a AVG.

¹³³ Artikel 13 lid 2 sub b AVG.

¹³⁴ Zwenne, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 13 AVG, aant. 2.

Door de betrokkene deze informatie te geven moeten zij meer controle krijgen over wat er met hun persoonsgegevens gebeurt.

Plaatsers van *Third-party* cookies moeten ook voldoen aan de informatieplicht. Dit kan soms lastig zijn omdat hier geen plaats voor is.¹³⁵ Bij een advertentie in de *banner* of een filmpje in een venster kan de plaatsers hier niet de volledige informatie in delen. Zij zullen een overeenkomst moeten aangaan met de bezochte website dat zij de informatie delen met de betrokkene. Dit kan worden medegedeeld in de cookieverklaring bijvoorbeeld. Hierbij moet wel aangegeven worden dat de cookies afkomstig zijn van een andere partij.¹³⁶

5.1.6 Toestemming

Toestemming is een belangrijk onderdeel van privacyrecht. Zoals is aangegeven in paragraaf 5.1.4 is toestemming een grondslag waarop persoonsgegevens verwerkt kunnen worden. Toestemming is volgens de AVG elke vrije, specifieke, geïnformeerde en ondubbelzinnige wilsuiting waaruit opgemaakt kan worden dat een betrokkene het eens is met de verwerking.¹³⁷ In de AVG zijn vereiste opgenomen waaraan toestemming moet voldoen voordat het als geldig kan worden gezien:

- Het verzoek om toestemming moet in begrijpelijke en duidelijke taal geschreven zijn
- De toestemming moet vrijelijk gegeven zijn
- De toestemming moet actief gegeven zijn
- De betrokkene moet ten alle tijden zijn toestemming kunnen intrekken
- De betrokkene moet goed geïnformeerd zijn

De eerste vereiste voor geldige toestemming is dat het verzoek om toestemming in begrijpelijke en duidelijke taal geschreven moet zijn.¹³⁸ Dit betekent dat het verzoek begrijpbaar moet zijn voor de gemiddelde mens. Er moet duidelijk worden aangegeven waar de betrokkene toestemming voor geeft.¹³⁹ Er kan geen toestemming in het algemeen worden gevraagd voor het verwerken van persoonsgegevens. De specifieke verwerking waar toestemming voor gegeven wordt moet aangegeven worden.¹⁴⁰ Als dit niet duidelijk is, dan is de toestemming ongeldig. Er mogen ook geen onwaarheden in het verzoek staan. De tweede vereiste voor geldige toestemming is dat de toestemming vrijelijk gegeven moet zijn.¹⁴¹ Van een vrije keuze is alleen sprake als de betrokkene zijn toestemming kan weigeren zonder dat hij hier negatieve gevolgen van ondervindt.¹⁴² Toestemming wordt niet als vrijelijk gezien als er niet per verwerking aangegeven kan worden of de toestemming gegeven wordt.¹⁴³ Toestemming is ook niet vrijelijk gegeven als toestemming vereist wordt terwijl dit niet vereist is om de dienst te leveren aan de betrokkene.¹⁴⁴ Tot slot wordt toestemming ook niet als vrijelijk gezien als de verhouding tussen de betrokkene en de verwerkingsverantwoordelijke niet gelijk is.¹⁴⁵ Denk hierbij aan de verhoudingen: overheid tegen burger en werkgever tegen werknemer.

¹³⁵ Zwenne, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 11.7a Tw, aant. 2a.

¹³⁶ Zwenne, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 11.7a Tw, aant. 2a.

¹³⁷ Artikel 4 lid 11 AVG.

¹³⁸ Artikel 7 lid 2 AVG.

¹³⁹ De Vries, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 7 AVG, aant. 2.

¹⁴⁰ De Vries, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 7 AVG, aant. 2.

¹⁴¹ Artikel 4 lid 11 AVG.

¹⁴² Overweging 42 AVG.

¹⁴³ De Vries, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 7 AVG, aant. 4.

¹⁴⁴ Overweging 43 AVG.

¹⁴⁵ De Vries, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 7 AVG, aant. 4.

De derde vereiste voor geldige toestemming is dat de toestemming actief gegeven is.¹⁴⁶ Dit betekent dat de toestemming gegeven moet worden door een actieve handeling van de betrokkene. Dit kan zijn mondeling, schriftelijk maar ook digitaal. Om de toestemming actief te maken moet de betrokkene een handeling verrichten. Om deze reden kan geen gebruik worden gemaakt van al ingevulde formulieren. Hieronder vallen ook al aangekruiste vakjes op een website.¹⁴⁷ Er kan ook niet gebruik worden gemaakt van de inactiviteit van de betrokkene.¹⁴⁸ Er mag bijvoorbeeld niet worden uitgegaan dat de betrokkene toestemming geeft, doordat hij niet binnen een bepaalde tijd reageert op het verzoek van toestemming. De vierde vereiste voor geldige toestemming is dat de toestemming ingetrokken kan worden.¹⁴⁹ De betrokkene moet altijd zijn toestemming gemakkelijk kunnen intrekken. De betrokkene moet hierover ook geïnformeerd worden. Bij cookies kan toestemming worden ingetrokken door de cookies te verwijderen. Hierna zal opnieuw toestemming worden gevraagd om de cookies weer te plaatsen. De laatste vereiste voor geldige toestemming is dat de betrokkene geïnformeerd moet zijn. Waar betrokkene over geïnformeerd moeten worden is in paragraaf 5.1.5 uitvoerig behandeld. Hoe toestemming verkregen wordt om cookies te plaatsen in de praktijk zal behandeld worden in paragraaf 5.3.1.

Plaatsers van *third-party* cookies moeten ook voldoen aan de toestemmingsvereiste.¹⁵⁰ Om te voorkomen dat betrokkene bij elke advertentie toestemming moeten verlenen komen de *third-party* cookie plaatser en de bezochte website overeen dat wanneer de website toestemming vraagt voor de *first-party* cookies, er ook gelijk toestemming wordt gevraagd voor de *third-party* cookies. Bezochte websites maken dit mogelijk, omdat zij geld verdienen door de advertenties te laten zien aan bezoekers.

5.1.7 Profilering

Volgens de AVG is profilering, elke vorm van geautomatiseerde verwerking waarbij aan de hand van persoonsgegevens bepaalde persoonlijke aspecten van een natuurlijk persoon worden geëvalueerd. Voor cookies is dit relevant omdat het analyseren van persoonlijke voorkeuren en interesses hieronder valt.¹⁵¹ Hiervan is sprake bij marketing cookies. Deze cookies houden de interesses van betrokkenen bij om hen gerichte advertenties te sturen. Volgens de AVG mag profilering niet geheel automatisch gebeuren als hieraan rechtgevolgen zijn verbonden of als de betrokkene in aanmerkelijke mate getroffen wordt.¹⁵² Hiervoor zijn enkele uitzonderingen opgenomen. Profilering kan wel automatisch gebeuren als: dit noodzakelijk is om te voldoen aan een overeenkomst met de betrokkene,¹⁵³ dit is toegestaan volgens een wettelijke bepaling¹⁵⁴ of als de betrokkene toestemming heeft gegeven.¹⁵⁵ . Marketing cookies hebben geen rechtsgevolg maar kunnen een betrokkene wel in aanmerkelijke mate treffen. Het tonen van een advertentie van een online casino aan een

¹⁴⁶ Artikel 4 lid 11 AVG.

¹⁴⁷ Overweging 32 AVG.

¹⁴⁸ De Vries, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art x AVG, aant. 1.

¹⁴⁹ Artikel 7 lid 3 AVG.

¹⁵⁰ Zwenne, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 11.7a Tw, aant. 1.

¹⁵¹ Artikel 4 lid 4 AVG.

¹⁵² Artikel 22 lid 1 AVG.

¹⁵³ Artikel 22 lid 2 sub a AVG.

¹⁵⁴ Artikel 22 lid 2 sub b AVG.

¹⁵⁵ Artikel 22 lid 2 sub c AVG.

gokverslaafde heeft wel aanmerkelijke gevolgen.¹⁵⁶ Hier kan van te voren niet worden uitgegaan en daarom zal vaak geen toestemming worden gevraagd voor profilering.

5.2. ePrivacyrichtlijn

De Europese wetgeving voor cookies staat beschreven in de ePrivacyrichtlijn. Dit is de richtlijn die vervangen gaat worden door de ePV. Het artikel dat relevant is voor het gebruik van cookies is artikel 5 lid 3 van de richtlijn. Dit artikel geeft lidstaten de opdracht om wetten te maken, die ervoor zorgen dat de opslag van informatie in de eindapparatuur van gebruikers alleen mogelijk is, als de gebruiker duidelijk en volledig geïnformeerd wordt en de mogelijkheid heeft om te weigeren. Als het opslaan van informatie in de eindapparatuur van gebruikers gebeurt omdat het noodzakelijk is voor de levering van een dienst aan de gebruiker of om verzending van communicatie over een elektronische communicatienetwerk mogelijk te maken, dan hoeft de gebruiker niet geïnformeerd te worden of de mogelijkheid te krijgen om te weigeren.¹⁵⁷

In dit artikel van de ePrivacyrichtlijn komt het begrip cookies niet voor. Cookies worden in dit artikel genoemd: het opslaan en opvragen van informatie in de eindapparatuur van de gebruiker. Hiermee wordt het gebruik van cookies bedoeld. In de bewoording van dit artikel kan ook gelijk worden opgemaakt dat er sprake is van verwerking van persoonsgegevens bij het gebruik van cookies. Er wordt namelijk informatie opgeslagen in de eindapparatuur van eindgebruikers. Eindapparatuur zijn alle apparaten die aangesloten zijn op een openbaar telecommunicatienetwerk voor het overbrengen, verwerken of ontvangen van informatie.¹⁵⁸ Een openbaar telecommunicatienetwerk is bijvoorbeeld het internet en telefonie netwerken. Eindapparatuur kan alles zijn dat aangesloten is op een openbaar netwerk. Denk hierbij aan pc's, laptops, smartphones en tablets. Deze apparaten kunnen zowel direct als indirect aangesloten zijn op een telecommunicatienetwerk.¹⁵⁹ Bij directe aansluiting is het apparaat in directe verbindingen met het netwerk. Bijvoorbeeld een smartphone die verbinding heeft met een 3g netwerk. Bij indirecte aansluiting zit er een apparaat tussen de eindapparatuur en het netwerk. Bijvoorbeeld een pc die verbinding heeft met het internet via een router. In het artikel wordt onderscheid gemaakt tussen twee soorten betrokkenen: gebruikers en abonnees. Gebruikers zijn natuurlijke personen die gebruik maken van een openbaar elektronische communicatiedienst voor zakelijke of particuliere doeleinden zonder op die dienst geabonneerd te zijn.¹⁶⁰ Een abonnee is een natuurlijk- of rechtspersoon die een overeenkomst heeft met de aanbieder van de elektronische communicatiedienst waarvan hij gebruik maakt.¹⁶¹ Elke abonnee is een gebruiker maar niet elke gebruiker is een abonnee.¹⁶² Het verschil tussen deze twee betrokkene is relevant omdat zij aparte uitzonderingen hebben. Deze zullen in paragraaf 5.2.2 behandeld worden.

5.2.1 Voorwaarden

Artikel 5 lid 3 ePrivacyrichtlijn beschrijft twee voorwaarden om informatie te kunnen opslaan in de eindapparatuur van betrokkene. Ten eerste moet de betrokkene geïnformeerd worden en ten tweede moet hij de mogelijkheid krijgen om de cookies te weigeren. De betrokkene moet volgens

¹⁵⁶ Zwenne, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art. 22 AVG, aant. 1.

¹⁵⁷ Artikel 5 lid 3 ePrivacyrichtlijn.

¹⁵⁸ Artikel 1 lid 1 Richtlijn betreffende de mededinging op de markten van telecommunicatie-eindapparatuur.

¹⁵⁹ Artikel 1 lid 1 Richtlijn betreffende de mededinging op de markten van telecommunicatie-eindapparatuur.

¹⁶⁰ Artikel 2 sub a ePrivacyrichtlijn.

¹⁶¹ Artikel 1 sub b Tw.

¹⁶² Baas, in: *Lexplicatie 2021*, art 5 e-Privacyrichtlijn, aant. 1.

het artikel geïnformeerd worden naar alle elementen die in de AVG genoemd worden. In het bijzonder wordt het doel van de verwerking aangehaald in het artikel. Deze zijn behandeld in de paragraaf 5.1.5. Ten tweede moet de betrokkene de kans krijgen om te weigeren. Hij moet toestemming geven voordat er informatie kan worden opgeslagen op zijn eindapparatuur. In het artikel staat niet specifiek aangegeven dat de toestemming moet voldoen aan de voorwaarde die in de AVG gesteld worden. Dit kan wel worden opgemaakt uit jurisprudentie.¹⁶³ Waar toestemming aan moet voldoen wordt behandeld in de paragraaf 5.1.6.

5.2.2 Uitzonderingen

Het artikel beschrijft twee situaties waarbij de betrokkene geen toestemming hoeft te geven en niet geïnformeerd hoeft te worden. Bij gebruikers is sprake van deze uitzondering wanneer het opslaan van informatie nodig is voor de uitvoering of vergemakkelijking van verzending van informatie over een elektronisch communicatienetwerk. Bij deze uitzondering moet gedacht worden aan informatie die wordt opgeslagen en opgevraagd om gemakkelijk gebruik te kunnen maken van het internet.¹⁶⁴ Denk hierbij aan voorkeursinstellingen op een website zoals de taal en wachtwoorden. Dit soort informatie kan op weinig andere manieren dan cookies worden opgeslagen.¹⁶⁵ Deze informatie wordt opgeslagen en opgevraagd door de websites die bezocht worden door de gebruiker. De cookies die onder deze uitzondering vallen zijn functionele cookies en in sommige gevallen analytische cookies. Bij abonnees is sprake van een uitzondering, wanneer het opslaan van informatie noodzakelijk is om te voldoen aan een overeenkomst met de abonnee. Bij deze uitzondering moet worden gedacht aan informatie die noodzakelijk is om te een dienst te leveren aan een betrokkene. Dit is bijvoorbeeld informatie die wordt opgeslagen en opgevraagd om online betalingen mogelijk te maken.¹⁶⁶ Zonder deze informatie zouden online winkels niet kunnen voldoen aan hun koopovereenkomst met een betrokkene. De cookies die onder deze uitzondering vallen zijn functionele cookies. Deze uitzondering komt overeen met de grondslag van voldoen aan een overeenkomst met een betrokkene uit de AVG. Hierdoor zouden deze cookies ook geplaatst kunnen worden zonder toestemming omdat het al voldoet aan die grondslag.

5.3 Telecommunicatiewet

In de ePrivacyrichtlijn wordt de lidstaten van de EU de opdracht gegeven om wetten te maken die voldoen aan het kader dat geschetst wordt in de richtlijn. Het nationaal recht staat beschreven in artikel 11.7a van de Telecommunicatiewet. In dit artikel staan de voorwaarde om cookies te gebruiken, de uitzonderingen en andere bepalingen over cookies.

5.3.1 Voorwaarden

In de Telecommunicatiewet zijn twee voorwaarden opgesteld waaraan voldaan moet worden voordat er gebruik kan worden gemaakt van cookies. Deze voorwaarden komen overeen met die van de ePrivacyrichtlijn. De eerste voorwaarde is dat de betrokkene moet worden voorzien van duidelijke en volledige informatie met name over de doeleinden van de verwerking.¹⁶⁷ In het artikel staat aangegeven dat de betrokkene geïnformeerd moet worden volgens de AVG. De informatie moet gemakkelijk te begrijpen zijn zoals in de AVG is aangegeven en ook dient de informatie gemakkelijk

¹⁶³ HvJ EU 01 oktober 2019, ECLI:EU:C:2019:801, rechtsoverweging 12.

¹⁶⁴ Baas, in: *Lexplicatie* 2021, art 5 e-Privacyrichtlijn, aant. 1.

¹⁶⁵ Baas, in: *Lexplicatie* 2021, art 5 e-Privacyrichtlijn, aant. 1.

¹⁶⁶ Baas, in: *Lexplicatie* 2021, art 5 e-Privacyrichtlijn, aant. 1.

¹⁶⁷ Artikel 11.7a lid 1 sub a Tw.

vindbaar te zijn. De meeste websites doen dit door in de *footer* een *hyperlink* naar de privacyverklaring te plaatsen. Zo kan op elke pagina van de website de link gemakkelijk gevonden worden. De tweede voorwaarde is dat de betrokkene toestemming heeft verleend.¹⁶⁸ Deze toestemming moet voldoen aan de voorwaarde die hiervoor in de AVG zijn opgenomen. Hierop is wel een uitzondering bij cookies. Volgens de AVG moet bij de toestemming specifiek worden aangegeven welke verwerking plaatsvindt. Bij cookies hoeft niet per cookie toestemming gegeven te worden. Er kan toestemming worden gevraagd voor het plaatsen van meerdere cookies over een bepaalde tijdsduur.¹⁶⁹ Per soort cookies moet wel apart toestemming worden verleend. In de praktijk is dit te zien bij cookiemeldingen waar per functie van de cookies toestemming wordt gevraagd. In plaats van dat je elk marketing cookie apart toestemming verleend, wordt dit in één keer voor alle marketing cookies gedaan.

Toestemming kan op verschillende manieren worden gevraagd. Bij cookies worden hier twee manieren voor gebruikt: *cookiebanners* en *cookiewalls*. *Cookiebanners* zijn de meest gebruikte manier om toestemming te verkrijgen. *Cookiebanners* zijn een *pop-up* die gebruikers vragen voor toestemming om cookies te plaatsen. Deze *pop-ups* geven aan dat er op de website gebruik wordt gemaakt van cookies. Ook wordt er de mogelijkheid gegeven om toestemming te geven voor het gebruik van cookies. Vaak wordt er een optie gegeven om alle cookies in één keer te accepteren. Ook wordt er de optie gegeven om de cookie instellingen aan te passen. Hier kan de gebruiker vaak aangeven welke soorten cookies hij wel gebruik van wil maken en van welke niet. In de *cookiebanner* staat vaak ook een link naar de privacyverklaring net zoals hij in de *footer* staat.

Een andere manier om toestemming te verkrijgen is een *cookiewall*. Dit is een *pop-up* die niet weggeklikt kan worden. De *cookiewall* is daarmee vergelijkbaar met de betaalmuur (ook wel *paywall*). Dit is een controversiële manier om toestemming te verkrijgen van gebruikers. De Autoriteit Persoonsgegevens is van mening dat een *cookiewall* niet leidt tot rechtmatige toestemming.¹⁷⁰ Zij vinden dat de toestemming niet vrijelijk gegeven kan worden als de toegang van de website hiervan afhangt. De gebruiker ondervindt dan namelijk nadelige gevolgen. De interpretatie van de wet die de Autoriteit Persoonsgegevens heeft wordt niet altijd gedeeld door rechters. De autoriteit persoonsgegevens is een toezichthouder en kan daarom niet de wet bepalen. Zo is het eerder voorgekomen dat in nadeel van het standpunt van een toezichthouder is beoordeeld.¹⁷¹ De Nederlandse wetgever is van mening dat een *cookiewall* wel een rechtmatige manier is om toestemming te verkrijgen.¹⁷² Het standpunt van de Autoriteit Persoonsgegevens wordt gedeeld door het Europees Comité voor Gegevensbescherming (hierna: comité). Ook zij geven aan dat een *cookiewall* niet leidt tot rechtmatige toestemming.¹⁷³ Dit comité is ook een toezichthouder. In de Europese wetgeving is geen verbod op *cookiewalls* opgenomen. Hierdoor kan worden uitgegaan dat er volgens EU-wetgeving geen verbod op *cookiewalls* is. In Frankrijk is een verbod op *cookiewalls* ongeldig verklaard door de hoogste bestuursrechter. In deze uitspraak is ook in het nadeel van de mening van de nationaal toezichthouder bepaald.¹⁷⁴ Hoewel *cookiewalls* niet

¹⁶⁸ Artikel 11.7a lid 1 sub b Tw.

¹⁶⁹ Zwenne, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 11.7a Tw, aant. 2b.

¹⁷⁰ 'Cookies', *Autoriteit Persoonsgegevens*, autoriteitpersoonsgegevens.nl.

¹⁷¹ Rb Rotterdam 20 april 2017, ECLI:NL:RBROT:2017:2940.

¹⁷² *Kamerstukken II 2013/14*, 33902, 3, p. 16 (MvT).

¹⁷³ Richtsnoeren 05/2020 inzake toestemming overeenkomstig Verordening 2016/679, p. 13.

¹⁷⁴ Conseil d'État 19 juni 2020, N° 434684.

verboden zijn in de wet kan het in de praktijk nog steeds handig zijn om ze te vermijden. De AP kan websites die een *cookiewall* gebruiken een boete geven. Om tegen deze boete in te gaan zal de website-eigenaar naar de rechter moeten. Dit kan veel tijd en geld kosten. Hierdoor kan het vermijden van *cookiewalls* nog aantrekkelijker worden.

Tegenwoordig wordt ook gebruik gemaakt van een mix tussen de *cookiewall* en de *cookiebanner*. Bij deze meldingen moeten bezoeker een antwoord geven op de melding, maar zijn zij niet verplicht om de cookies te accepteren. Een voorbeeld hiervan is de huidige cookiemelding van Google. Met dit soort *pop-ups* kan toestemming worden verkregen omdat bezoekers niet gedwongen worden om de cookies te accepteren.

5.3.2 Uitzonderingen

In de Telecommunicatiewet zijn drie uitzonderingen opgenomen voor het gebruik van cookies. Twee van deze uitzondering zijn uitzonderingen die ook opgenomen staan in de ePrivacyrichtlijn. Deze uitzonderingen zijn: het gebruik van cookies heeft het uitsluitende doel om communicatie over een elektronische netwerk mogelijk te maken en het gebruik van cookies is noodzakelijk om een dienst te leveren aan de betrokkene. Deze uitzonderingen zijn behandeld in de paragraaf 5.2.2.

In de Telecommunicatiewet is nog een uitzondering opgenomen die niet teruggevonden wordt in de ePrivacyrichtlijn. Cookies kunnen ook zonder toestemming gebruikt worden om informatie te verkrijgen over de kwaliteit en effectiviteit van de dienst die geleverd wordt.¹⁷⁵ De cookies die hieronder vallen zijn analytische cookies. Deze cookies mogen niet zomaar gebruikt worden onder deze uitzondering. De analytische cookies mogen geen of kleine gevolgen hebben voor de privacy van de betrokkene. Deze cookies kunnen gebruikt worden om te meten hoe effectief een reclame is. Dit kan op meerdere manieren door bijvoorbeeld: twee advertenties te vergelijken (ook wel *a/b testing* genoemd) en te achterhalen door welke advertentie een product is gekocht (ook wel *affiliate* cookies genoemd). Daarbij kan ook worden bijgehouden hoeveel en wat voor bezoekers de website bezoeken. Dit kan door analytisch cookies.¹⁷⁶

5.3.3 Nadere bepalingen

In de Telecommunicatiewet zijn nog enkele andere bepalingen opgenomen over het gebruik van cookies die niet opgenomen zijn in de ePrivacyrichtlijn. Ten eerste wordt het gebruik van cookies om gegevens te verzamelen zodat betrokkenen anders behandeld kunnen worden vermoed verwerking van persoonsgegevens te zijn.¹⁷⁷ Deze bepaling gaat over het gebruik van marketing cookies. Door middel van marketing cookies kunnen interesses van gebruikers achterhaald worden.¹⁷⁸ Zij kunnen dan advertenties aangeboden krijgen die overeenkomen met deze interesse. Deze gebruikers worden hierdoor anders behandeld dan gebruikers met andere interesse. Dit artikel is toegevoegd aan de Nederlandse cookiewetgeving om zeker te zijn dat het gebruik van dit soort cookies onder de AVG valt. Deze bepaling moest zorgen over de privacy wegnemen.¹⁷⁹ Deze bepaling kan als dubbelop worden gezien. In lid 1 van artikel 11.7a Tw wordt al toestemming overeenkomstig met de AVG vereist voor dit soort cookies. Ten tweede kunnen cookies niet geëist worden om gebruik te kunnen

¹⁷⁵ Artikel 11.7a lid 3 sub b Tw.

¹⁷⁶ Zwenne, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 11.7a Tw, aant. 4.

¹⁷⁷ Artikel 11.7a lid 4 Tw.

¹⁷⁸ Zwenne, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 11.7a Tw, aant. 5.

¹⁷⁹ *Kamerstukken II 2010/11, 32549, 39, p. 1.*

maken van diensten die geleverd worden door publiekrechtelijke rechtspersonen.¹⁸⁰ Dit wordt ook het verbod van *cookiewalls* bij overheidswebsites genoemd. Het idee van deze bepaling is dat gebruikers niet met hun privacy hoeven te betalen om gebruik te maken van diensten van de overheid.¹⁸¹ In een tijd waar de meeste mensen hun belastingaangifte via het internet indienen is dit een logische manier om inbreuk op privacy te voorkomen. Bij dit verbod moet niet alleen worden gedacht overheidswebsites zoals Studielink en Mijn Belastingdienst, maar ook de Stichting Nederlandse Publieke Omroep.¹⁸²

5.4 Tussenconclusie

Websites kunnen gebruik maken van cookies als zij toestemming hebben van de betrokkene en als zij de betrokkene geïnformeerd hebben. De toestemming die de betrokkene geeft en de informatie die hij ontvangt moet voldoen aan de eisen die in de AVG zijn neergelegd. Websites hoeven niet de betrokkene te informeren en om toestemming te vragen bij enkele uitzonderingen. Deze uitzonderingen zijn:

- De cookies zijn noodzakelijk om communicatie over een elektronisch netwerk mogelijk te maken
- De cookies zijn noodzakelijk om een dienst te leveren aan de betrokkene
- De cookies worden gebruikt om de effectiviteit en kwaliteit van een dienst te bepalen

Om toestemming te verkrijgen en de betrokkene te informeren maken websites gebruik van twee mogelijkheden. Een *cookiewall* of een *cookiebanner*. De *cookiebanner* is een *pop-up* die bij het eerste gebruik van de website naar voren komt. Deze *pop-up* kan worden weggeklikt en zal vaak onderaan de website te vinden zijn. In deze *pop-up* worden betrokkene gevraagd de cookies te accepteren. Dit gebeurt meestal per functie. Ook worden de betrokkene doorverwezen naar een pagina waar zij meer informatie kunnen krijgen over welke cookies er gebruikt worden. De *cookiewall* is een *pop-up* die niet kan worden weggeklikt. Betrokkene moeten hierbij de cookies accepteren voordat zij de website kunnen bezoeken. Volgens verschillende toezichthouders levert een cookiewall geen geldige toestemming op volgens de AVG. Toch is deze manier om toestemming te verkrijgen nog niet verboden bij wet, behalve bij overheidswebsites. Het gebruik van deze techniek is daarom zeer controversieel.

¹⁸⁰ Artikel 11.7a lid 5 Tw.

¹⁸¹ *Kamerstukken II 2014/15, 33902, 8, p. 1.*

¹⁸² Zwenne, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 11.7a Tw, aant. 6.

6. Nieuwe wetgeving

6.1. ePrivacyverordening

De ePV is een voorstel voor een Europese verordening om de ePrivacyrichtlijn te vervangen. De ePV kan vergeleken worden met de AVG. Waar de AVG de modernisering is van de algemene privacywetgeving, is de ePV de modernisering van de privacywetgeving bij elektronische communicatie.¹⁸³ Omdat de ePV een verordening is hoeft de wetgeving niet omgezet te worden in nationale wetgeving. De ePV gaat ook de nationale wetgeving vervangen wat in dit geval de Telecommunicatiewet is.¹⁸⁴ Kort geleden is er een akkoord gekomen over het wetsvoorstel door de Europese Raad. Het Europees Parlement en de Europese Commissie zijn al eerder tot een akkoord gekomen over het wetsvoorstel. Beide organen hebben een versie van het wetsvoorstel waarmee zij het eens zijn. De Europese Raad heeft een eigen versie van het wetsvoorstel goedgekeurd. Deze drie organen moeten het nu eens worden welke versie van het wetsvoorstel in werking treedt.¹⁸⁵ Deze onderhandelingen kunnen nog enkele jaren duren.¹⁸⁶ Omdat er verschillen zijn tussen wetsvoorstellen zullen eerst de artikelen behandeld worden die overeenkomen in de wetsvoorstellen. Deze artikelen zullen waarschijnlijk ook voorkomen in de wettekst die in werking treedt. Daarna zullen de verschillen in de wetsvoorstellen behandeld worden. Bij deze onderdelen is het onzeker of zij in de uiteindelijke wettekst voorkomen.

6.1.1 Overeengekomen bepalingen

Het gebruik van cookies wordt bij de ePV “het gebruik van verwerkings- en opslagcapaciteit van eindapparatuur en het verzamelen van gegevens uit eindapparatuur van eindgebruikers” genoemd. In artikel 8 van de ePV wordt het gebruik van cookies verboden. Dit verbod heeft enkele uitzonderingen.

De eerste uitzondering wanneer cookies gebruikt mogen worden is als het noodzakelijk is om elektronische communicatie over een elektronisch netwerk mogelijk te maken.¹⁸⁷ Deze uitzondering gaat over het gebruik van functionele cookies. Deze grondslag voor cookies was ook al te vinden in de ePrivacyrichtlijn en de Tw en is ook behandeld in de paragraaf 5.2.2. De tweede uitzondering is dat de eindgebruiker toestemming heeft gegeven voor het gebruik van cookies.¹⁸⁸ Deze uitzondering gaat over het gebruik van marketing cookies en sommige analytische cookies. In eerdere wetten was dit opgenomen als voorwaarden om cookies te gebruiken. In de ePV is het een uitzondering waardoor cookies gebruikt kunnen worden. Toestemming moet volgens de AVG aan voorwaarden voldoen. Dit is uitgebreid behandeld in de paragraaf 5.1.6. De derde uitzondering is wanneer het gebruik van cookies noodzakelijk is om een dienst te leveren waar de eindgebruiker specifiek om gevraagd heeft.¹⁸⁹ Deze uitzondering gaat over het gebruik van functionele cookies. Deze uitzondering bestond al in de ePrivacyrichtlijn en de Tw. Dit is behandeld in paragraaf 5.2.2. De vierde uitzondering is het meten van de hoeveelheid van publiek van de website.¹⁹⁰ Deze uitzondering gaat over het gebruik van analytische cookies. Dit mocht in de Tw alleen gebeuren door

¹⁸³ De Bruyne, *DDMA* 16 februari 2021.

¹⁸⁴ De Bruyne, *DDMA* 16 februari 2021.

¹⁸⁵ ‘Het EU wetgevingsproces’, *Europees Parlement*, Europarl.europa.eu.

¹⁸⁶ De Bruyne, *DDMA* 16 februari 2021.

¹⁸⁷ Artikel 8 lid 1 sub a ePV.

¹⁸⁸ Artikel 8 lid 1 sub b ePV.

¹⁸⁹ Artikel 8 lid 1 sub c ePV.

¹⁹⁰ Artikel 8 lid 1 sub d ePV.

de aanbieder van de dienst waar de gebruiker om gevraagd heeft. Sinds de laatste wetswijziging van de Europese Raad mag dit ook gebeuren door derden partij.¹⁹¹ Er moet voldaan worden aan de voorwaarden die in artikel 26 en 28 AVG zijn neergelegd. Uit deze artikelen kan worden opgemaakt dat er tussen degene die de gegevens verzameld en de derde partij een overeenkomst moet zijn. In deze overeenkomst is opgenomen welke maatregelen getroffen worden om de persoonsgegevens te beschermen en welke rechten en plichten beiden partijen hebben.¹⁹² Deze uitzondering bestond al in de Tw en is behandeld in paragraaf 5.3.2. Hoewel deze uitzondering al wel in de nationale wetgeving bestond, bestond hij eerder nog niet in de Europese wetgeving. Dat een derde partij analytische cookies kan gebruiken was niet opgenomen in de Tw. De vijfde uitzondering is dat de cookies nodig zijn om de veiligheid van diensten en eindapparatuur te waarborgen of herstellen, fraude te voorkomen of technische fouten te verhelpen.¹⁹³ Deze uitzondering gaat over het gebruik van functionele cookies. De cookies mogen zo lang gebruikt worden als nodig is om de bovenstaande taken uit te voeren. Daarna mag de verwerking niet meer plaatsvinden. De zesde uitzondering is dat cookies gebruikt mogen worden om software updates uit te voeren.¹⁹⁴ Deze uitzondering gaat over het gebruik van functionele cookies. Dit mag alleen als er aan drie voorwaarden voldaan wordt. Ten eerste moet de update niet de privacy instellingen aanpassen die de gebruiker hiervoor had.¹⁹⁵ Ten tweede moet de eindgebruiker van te voren geïnformeerd worden, dat de update geïnstalleerd gaat worden.¹⁹⁶ Ten derde moet de gebruiker de mogelijkheid krijgen om de automatische updates te weigeren of op een later moment te installeren.¹⁹⁷ De zevende uitzondering is dat cookies gebruikt mogen worden om de locatie van iemand te bepalen die een 112 melding heeft gemaakt.¹⁹⁸ Deze uitzondering gaat over het gebruik van functionele cookies.

6.1.2 Nog niet overeengekomen bepalingen

In het wetsvoorstel van de Europese Raad bestaat de mogelijkheid van verenigbare verwerking voor cookies.¹⁹⁹ Verenigbare verwerking is het verwerken van persoonsgegevens voor een ander doel, dan waarvoor zij in de eerste plaats verkregen zijn. De hoofdregel hiervoor staat beschreven in de AVG.²⁰⁰ Verwerken voor een ander doel dan in eerste instantie is opgegeven, is altijd mogelijk als de verwerker hiervoor toestemming heeft of als dit gebaseerd is op een wettelijke grondslag. Ook is dit mogelijk, wanneer er niet van deze twee situaties sprake is. Er moet daarbij gelet worden op een aantal punten:

- De doeleinden waarvoor de persoonsgegevens in eerste instantie verkregen zijn en de doeleinden van de verdere verwerking
- Het kader waarin de persoonsgegevens verzameld zijn
- De verhouding tussen de betrokkene en de verwerking verantwoordelijke
- De aard van de persoonsgegevens
- De mogelijke gevolgen van de verwerking

¹⁹¹ Artikel 8 lid 1 sub d ePV

¹⁹² Artikel 28 lid 3 AVG.

¹⁹³ Artikel 8 lid 1 sub da ePV.

¹⁹⁴ Artikel 8 lid 1 sub e ePV.

¹⁹⁵ Artikel 8 lid 1 sub e onder 1 ePV.

¹⁹⁶ Artikel 8 lid 1 sub e onder 2 ePV.

¹⁹⁷ Artikel 8 lid 1 sub e onder 3 ePV.

¹⁹⁸ Artikel 8 lid 1 sub f ePV.

¹⁹⁹ Artikel 8 lid 1 sub g ePV.

²⁰⁰ Artikel 6 lid 4 AVG.

- Het bestaan van passende waarborgen²⁰¹

Voordat persoonsgegevens verwerkt kunnen worden voor een ander doel dan in eerste instantie is opgegeven, moet de betrokkene wel geïnformeerd worden.²⁰² Hierbij moet vooral worden gedacht aan het doel waarvoor de gegevens nu verwerkt worden²⁰³ en de mogelijkheid om hierop bezwaar te maken.²⁰⁴

In het wetsvoorstel van de Europese Raad is verenigbare verwerking mogelijk onder gelijke voorwaarden als die in de AVG beschreven staan.²⁰⁵ Verenigbare verwerking is mogelijk met toestemming van betrokkene of met een wettelijke grondslag. Zonder deze twee mogelijkheden is verenigbare verwerking ook nog mogelijk. Volgens de ePV moet er dan gelet worden op de punten die in de AVG aangegeven zijn en hierboven ook beschreven zijn. Dit wetsvoorstel van de ePV heeft geen extra voorwaarden voor verenigbare verwerking maar geeft wel de mogelijkheid ertoe.

Een ander onderdeel dat niet in elk wetsvoorstel overeen komt is de grondslag om cookies te gebruiken voor een gerechtvaardigd belang.²⁰⁶ Bij deze grondslag moeten de belangen van verwerker afgewogen worden tegen die van de betrokkene.²⁰⁷ Dit is eerder behandeld in paragraaf 5.1.4. Deze grondslag zou voornamelijk gebruikt kunnen worden voor het plaatsen van marketing cookies. Dit komt omdat de plaatser een gerechtvaardigd belang heeft, namelijk geld verdienen, bij het plaatsen van deze cookies. Het plaatsen van marketing cookies zou op deze grond kunnen gebeuren. Dit zou betekenen dat er geen toestemming verkregen hoeft te worden om marketing cookies te plaatsen. Dit zou voor marketing bedrijven voordelig zijn, omdat zij dan cookies kunnen plaatsen zonder het medeweten van de betrokkene. Voor betrokkenen is dit alleen maar een nadeel. Bij hen kunnen cookies geplaatst worden met als enig doel het verdienen van geld zonder dat zij hiervan af weten.

In de huidige versie van de ePV is geen verbod op een *cookiewall* opgenomen.²⁰⁸ In eerdere versies van de ePV mocht er gebruik worden gemaakt van *cookiewalls* als er ook een optie was om zonder de cookies bij dezelfde webpagina's te komen bij dezelfde aanbieder. In de huidige ePV hoeft de aanbieder niet de webpagina's beschikbaar te maken zonder cookies zolang de informatie bij een andere aanbieder te vinden is. Het standpunt van de Europese privacy toezichthouder is dat het plaatsen van cookies niet afhankelijk kan zijn het aanbod van derden. De toezichthouder is in het algemeen tegen het gebruik van *cookiewalls*.²⁰⁹ Hierdoor is nog steeds geen duidelijkheid of cookiewalls gebruikt mogen worden om toestemming te verkrijgen.

6.2 Tussenconclusie

Hoofdstuk 4 tot en met 6 moeten antwoord geven op de eerste deelvraag. Deze deelvraag is: Welke veranderingen vinden plaats in de huidige wetgeving die geldt voor het gebruik van cookies door de ePrivacy verordening? Omdat de ePV nog een wetsvoorstel is, zijn er nog veel onzekerheden over wat de inhoud hiervan is. Enkele onderdelen zullen er vrij zeker in worden opgenomen. Het gebruik van cookies is in principe verboden. Hierop zijn enkele uitzonderingen zoals toestemming,

²⁰¹ Artikel 6 lid 4 sub a-e AVG.

²⁰² Artikel 13 lid 3 AVG.

²⁰³ De Vries, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 6 AVG, aant. 2.

²⁰⁴ Overweging 50 AVG.

²⁰⁵ Artikel 6 lid 4 AVG.

²⁰⁶ Van der Louw, *DDMA* 11 januari 2021.

²⁰⁷ De Vries, in: *T&C Privacy- en gegevensbeschermingsrecht 2020*, art 6 AVG, aant. 2.

²⁰⁸ Van der Louw, *DDMA* 11 januari 2021.

²⁰⁹ Richtsnoeren 05/2020 inzake toestemming overeenkomstig Verordening 2016/679, p. 13.

noodzakelijkheid voor elektronische communicatie en noodzakelijkheid om een dienst te leveren. Deze uitzonderingen staan ook in de huidige wetgeving. Er zijn nog andere uitzonderingen opgenomen die niet in de huidige wetgeving staan waaronder: meten van het publiek, fraude en technische problemen oplossen, updates uitvoeren en locatie bepalen bij noedmeldingen.

Het is onduidelijk of cookiewalls in de ePV verboden gaan worden. Dit verbod is in sommige aangenomen wetsvoorstellen opgenomen maar niet in allemaal. Toezichthouders blijven bij hun standpunt dat dit geen geldige manier is om toestemming te verkrijgen. Verenigbare verwerking is ook een punt waar onduidelijkheid over is. De mogelijkheid om gegevens die met cookies verzameld zijn voor een ander doel dan in eerste instantie is aangegeven te gebruiken, wordt ook niet teruggevonden in alle aangenomen wetsvoorstellen. Ook is er een mogelijke nieuwe grondslag waarop cookies gebruikt kunnen worden. In een voorstel is opgenomen dat marketing cookies op de grondslag van gerechtvaardigd belang gebruikt kunnen worden. In de huidige wetgeving konden cookies alleen op de grondslagen: toestemming en noodzakelijkheid om te voldoen aan een overeenkomst. De grondslag gerechtvaardigd belang zou gebruikt kunnen worden bij marketing cookies.

7. Huidig advies van RAES Media

7.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zal antwoord gegeven worden op de tweede en derde deelvraag. De tweede deelvraag van dit onderzoek is: “Op welke punten geeft RAES Media advies aan websiteontwerpers omtrent het gebruik van cookies?”. De derde deelvraag van dit onderzoek is: “Hoe zal het advies dat RAES Media geeft aangepast moeten worden door de ePrivacy Verordening omtrent het gebruik van cookies?”. Om deze deelvragen te beantwoorden wordt eerst het huidige advies beschreven. Hierna zal dit advies getoetst worden aan de nieuwe wetgeving. Zo kan duidelijk worden welke veranderingen nodig zijn in het advies om te gaan voldoen aan de nieuwe wetgeving. Om het advies te beschrijven is de bedrijfseigenaar van RAES Media geïnterviewd. Ook is er naar de website van RAES Media gekeken om voorbeelden van het advies te geven.

7.2 Algemeen

RAES Media is een adviesbureau dat advies geeft over media, marketing, promotie en het gebruik van *social media*. De klanten van RAES media bestaan uit MKB'ers en non-profit organisaties. RAES Media is in 2005 begonnen met adviseren. Er werd toen alleen geadviseerd bij project websites.²¹⁰ Dit zijn websites die worden opgezet voor een project. Deze websites bestaan maar voor een korte duur en zijn bedoeld om te informeren over een bepaald project. Tegenwoordig geeft RAES Media ook advies aan klanten met een website die langdurige online blijft.

Het advies wordt gegeven tijdens gesprekken met de cliënten.²¹¹ In deze gesprekken wordt voornamelijk gesproken over wat de cliënten willen met de website. Het doel van de website kan het gebruik van cookies beïnvloeden. RAES Media biedt advies over verschillende soorten cookies, maar het gebruik van cookies komt ook met voorwaarden waar aan gehouden moet worden. Websites moeten alleen cookies gebruiken als dit nodig is voor het doel van de website. Als websites cookies gebruiken terwijl zij dit niet nodig hebben, zijn zij in strijd met de AVG. De website heeft dan niet een doel om de persoonsgegevens te verwerken. Het is daarom belangrijk dat de klant geadviseerd wordt over of hij wel echt gebruik wil maken van cookies.²¹²

7.3 Cookies

RAES Media adviseert voornamelijk over het gebruik van functionele cookies.²¹³ Deze cookies zijn soms nodig voor bepaalde processen die websites willen uitvoeren. Omdat de klanten van RAES Media bestaan uit non-profit organisaties en MKB'ers, worden marketing cookies niet behandeld in het advies. Deze cookies zijn van belang voor websites die vaak bezocht worden en grote bedrijven. Analytische cookies worden wel besproken in de adviesgesprekken.²¹⁴ Deze kunnen gebruikt worden om de effectiviteit van onderdelen op websites bij te houden. Dit kan van belang zijn bij projectwebsites om erachter te komen waardoor bezoekers aangetrokken worden. Het kan natuurlijk voor komen dat derden cookies plaatsen via de website van cliënten. Dit kan gebeuren wanneer klanten gebruik maken van YouTube video's op hun website. Hierover zullen bezoekers ook geïnformeerd moeten worden. In de ePV zijn meer uitzonderingen opgenomen dan welke nu gelden om cookies zonder toestemming te gebruiken. Deze uitzonderingen zullen waarschijnlijk niet

²¹⁰ Respondent 1, 4 mei 2021, 0.48.

²¹¹ Respondent 1, 4 mei 2021, 1.49.

²¹² Respondent 1, 4 mei 2021, 8.21.

²¹³ Respondent 1, 4 mei 2021, 14.45.

²¹⁴ Respondent 1, 4 mei 2021, 15.39.

gebruikt kunnen worden door klanten van RAES Media. De uitzonderingen die momenteel gebruikt worden, functionele en analytische cookies, blijven bestaan en zullen gebruikt blijven worden. Bij de klanten van RAES Media vallen de cookies die zij gebruiken onder deze uitzonderingen.

7.4 Persoonsgegevens

Om bezoekers van een website te informeren over welke persoonsgegevens er verwerkt worden en om toestemming te vragen adviseert RAES Media om gebruik te maken van een *cookiebanner*. De *pop-up* zal in het klein opkomen bij de website en verdwijnt na een bepaalde tijd.²¹⁵ RAES Media adviseert tegen het gebruik van *cookiewalls*, ook wel schermblokkades genoemd in het advies. De reden voor deze keuze is niet de opvatting van de AP dat dit geen geldige manier is om toestemming te verkrijgen. RAES media is van mening dat een *cookiewall* een gebruikersvriendelijke manier is om toestemming te verkrijgen.²¹⁶ Een *cookiewall* vergroot de kans dat bezoekers weggelijken van de website volgens de respondent. Dit zou natuurlijk een nadeel voor de website zijn. Uit onderzoek van de Consumentenbond is gebleken dat 50% van de bezoekers blindelings cookies accepteert.²¹⁷ Hieruit kan opgemaakt worden, dat de helft van de bezoekers niet worden afgeschrokken door een *cookiewall*.

Zoals eerder aangegeven adviseert RAES Media een *cookiebanner* die verdwijnt na een bepaalde tijd. Zo worden bezoekers geïnformeerd zonder dat zij last hebben van een *pop-up* tijdens het bezoek op de website. Dit is een verschil met de *cookiebanners* die in het algemeen gebruikt worden. Deze *cookiebanner* kan gebruikt worden om bezoekers te informeren maar zal geen toestemming kunnen verkrijgen. Daarvoor is een handeling van de bezoeker zelf nodig. Websites gebruiken voornamelijk een *cookiebanner* die niet verdwijnt, zodat zij er toestemming mee kunnen verkrijgen. Aangezien de klanten van RAES Media niet vaak marketing cookies gebruiken, zullen zij niet vaak toestemming te hoeven verkrijgen. Websites maken soms gebruik van een soort zachte *cookiewall*. Hierbij worden bezoekers niet verplicht om cookies te accepteren, maar zijn zij wel verplicht om een keuze over cookies te maken. Dit soort *cookiewalls* komen vaak voor bij websites die afhankelijk zijn van marketing cookies om geld te verdienen. Denk hierbij aan Google en Facebook. Het is nog onduidelijk of *cookiewalls* verboden gaan worden in de ePV. Het Europees Parlement en Commissie zijn het hier nog niet over eens. Als *cookiewalls* wel mogelijk zijn zal RAES Media ze waarschijnlijk nog steeds afraden omdat dit een gebruikersvriendelijke manier is om toestemming te verkrijgen.

Om bezoekers verder te informeren adviseert RAES Media ook om een pagina te hebben op de website waarin bezoeker verder geïnformeerd worden. Op deze pagina worden bezoekers geïnformeerd over het doel van de verwerking en welke gegevens verwerkt worden. Als voorbeeld van zo'n pagina kijken wij naar de privacy pagina van RAES Media zelf.²¹⁸ De informatie die op deze pagina aan bezoekers gepresenteerd wordt voldoet aan de eisen die gesteld zijn in de AVG (zie tabel hieronder). Deze zijn uitvoerig behandeld in de paragraaf 5.1.5.

Wettelijk verplichte informatie	Informatie in RAES Media advies
De identiteit en contact gegevens van de verwerkingsverantwoordelijke	Opgenomen in: Contactgegevens

²¹⁵ Respondent 1, 4 mei 2021, 3.09.

²¹⁶ Respondent 1, 4 mei 2021, 2.20.

²¹⁷ Kulche, *Consumentenbond* 25 april 2014.

²¹⁸ 'privacy', *RAES Media*, raes-media.nl.

De contact gegevens van de functionaris voor gegevensbescherming	Opgenomen in: Contactgegevens
De verwerkingsdoeleinde en de rechtsgrond van de verwerking	Opgenomen in: Met welk doel en op basis van welke grondslag wij persoonsgegevens verwerken
De ontvangers van de persoonsgegevens	Opgenomen in: Delen van persoonsgegevens met derden
Hoelang de persoonsgegevens opgeslagen worden	Opgenomen in: Hoe lang we persoonsgegevens bewaren
Welke persoonsgegevens verwerkt worden	Opgenomen in: Persoonsgegevens die wij verwerken en Bijzondere en/of gevoelige persoonsgegevens die wij verwerken
Het recht om de gegevens die opgeslagen worden in te zien	Opgenomen in: Gegevens inzien, aanpassen of verwijderen
Het recht om toestemming in te trekken	Opgenomen in: Gegevens inzien, aanpassen of verwijderen
Het recht om een klacht in te dienen bij de nationale autoriteit	Opgenomen in: Gegevens inzien, aanpassen of verwijderen

Aan de verplichting om bezoekers te informeren wordt niets veranderd door de ePV. Dit gedeelte van het advies hoeft niet aangepast te worden. Op de privacy pagina wordt ook doorverwezen naar de privacyverklaring. Dit is een uitgebreid document waarin alle informatie over privacy in te vinden is. Als voorbeeld hiervan gebruiken we de privacyverklaring van RAES Media.²¹⁹ In deze privacyverklaring is hetzelfde opgenomen als op de privacy pagina van RAES Media. Dit heeft voor- en nadelen. Een voordeel is dat bezoekers in één keer alle informatie kunnen vinden over persoonsgegevens. Een nadeel hiervan is dat er op de privacy pagina veel informatie kan komen te staan. Dit zou bezoekers kunnen afschrikken.

7.5 Toekomst advies

In de toekomst is het mogelijk dat RAES Media advies gaat geven over het gebruik van marketing cookies. Marketing cookies kunnen in de huidige wetgeving alleen gebruikt worden als hiervoor toestemming verkregen is. De huidige *cookiebanner* van RAES Media kan geen toestemming mee worden verkregen. Als bezoekers geen reactie geven op de *cookiebanner* kan toestemming namelijk niet worden aangenomen. Er zal een *cookiebanner* moeten komen die blijft staan totdat er reactie op wordt gegeven. In de nieuwe wetgeving kunnen cookies ook gebruikt worden op de wettelijke grondslag van gerechtvaardigd belang. Dit betekent dat marketing cookies geplaatst kunnen worden zonder dat hiervoor toestemming is verkregen. Dit is in strijd met de opvatting van de AP.²²⁰ Deze grondslag kan daarom misschien beter vermeden worden om boetes of processen met de AP te voorkomen.

RAES Media heeft de ontwikkelingen omtrent cookies bijgehouden. Zij zien ook dat *third-party* cookies in de toekomst niet meer gebruikt gaan worden.²²¹ Deze cookies die door een andere

²¹⁹ Privacyverklaring RAES Media, *RAES Media*, raes-media.nl.

²²⁰ 'Cookies', *Autoriteit Persoonsgegevens*, autoriteitpersoonsgegevens.nl.

²²¹ Respondent 1, 4 mei 2021, .

website bij een bezoeker worden geplaatst, terwijl zij een website bezoeken niet veel langer gebruikt kunnen worden. Veel grote partijen hebben het gebruik hiervan al afgeschaft of gaan dit in de toekomst afschaffen. Deze ontwikkelingen zullen niet veel invloed hebben op het advies van RAES Media aangezien zij niet adviseren over het gebruik van *third-party* marketing cookies omdat dit niet relevant is voor hun klanten. RAES Media heeft wel al nagedacht over mogelijke alternatieven voor de functie van marketing cookies. Bijvoorbeeld direct vragen aan bezoekers of hun gegevens gebruikt mogen worden om hun marketing te sturen.²²²

7.6 Tussenconclusie

Dit hoofdstuk moet antwoord geven op de tweede en derde deelvraag. De tweede deelvraag van dit onderzoek is: Op welke punten geeft RAES Media advies aan websiteontwerpers omtrent het gebruik van cookies? De derde deelvraag is: Hoe zal het advies dat RAES Media geeft aangepast moeten worden door de ePrivacy Verordening omtrent het gebruik van cookies? In het huidige advies worden functionele en analytische cookies behandeld. De klanten van RAES Media maken geen gebruik van marketing cookies. In het advies worden betrokkene geïnformeerd doormiddel van een *cookiebanner* die voor een bepaalde tijd in beeld is. De komst van de ePV gaat de inhoud van het huidige advies van RAES Media aan haar klanten niet veranderen. Dit komt omdat de AVG een grote rol speelt binnen de ePV en het advies omtrent cookies hier al aan voldoet. Een andere reden hiervoor is dat RAES Media voornamelijk adviseert over functionele en analytische cookies. Deze cookies vallen onder een uitzondering in de huidige wetgeving en dit verandert niet in de ePV. Een verbod op *cookiewalls* zal het advies ook niet laten wijzigen. Deze methode wordt al afgeraden in het huidige advies. Als RAES Media in de toekomst gaat adviseren over marketing cookies zullen zij wel rekening moeten houden met de veranderingen van de ePV. Hierbij zal moeten worden gedacht aan het gebruik van de grondslag gerechtvaardigde verwerking, de mogelijk van verenigbare verwerking en de mogelijkheid om een *cookiewall* toe te passen. Ook moet de *cookiebanner* van RAES Media aangepast worden als hiermee toestemming moet worden gevraagd voor marketing cookies. De huidige *cookiebanner* kan geen geldige toestemming opleveren, omdat hij verdwijnt na een bepaalde tijd.

²²² Respondent 1, 4 mei 2021, 17.25.

8. Conclusie

8.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zal antwoord gegeven worden op de onderzoeksvragen van dit onderzoek. Eerst zullen de deelvragen beantwoord worden en hierna zal de hoofdvraag beantwoord worden.

8.2 Welke veranderingen vinden plaats in de huidige wetgeving die geldt voor het gebruik van cookies door de ePrivacy verordening?

De eerste deelvraag van dit onderzoek is: “Welke veranderingen vinden plaats in de huidige wetgeving die geldt voor het gebruik van cookies door de ePrivacy verordening?”. Om deze vraag te beantwoorden is de huidige en de nieuwe wetgeving bestudeerd. Hierbij is naar voren gekomen dat de wetgeving op enkele punten gaat veranderen. Het eerste punt is dat er meer grondslagen bestaan om cookies toe te passen zonder de bezoekers te informeren en om toestemming te vragen. De nieuwe grondslag is dat het plaatsen van cookies een gerechtvaardigd belang voor de verwerker is. Bij marketing cookies zou gebruik worden gemaakt van de nieuwe grondslag. De AP is van mening dat dit soort cookies alleen met toestemming mogen worden geplaatst. Dit is niet wettelijk vastgelegd. Het tweede punt is dat *cookiewalls* mogelijk bij wet verboden gaan worden. In de huidige wetgeving zijn *cookiewalls* alleen op overheidswebsites verboden. In wetsvoorstellen van de ePV is een algemeen verbod opgenomen. Deze bepaling komt niet in alle wetsvoorstellen voor. Hierdoor is het nog onduidelijk of *cookiewalls* verboden worden. Het derde punt is dat verenigbare verwerking mogelijk wordt gemaakt bij het gebruik van cookies. Deze veranderingen zijn voornamelijk relevant voor het gebruik van marketing cookies. De huidige uitzonderingen waarmee functionele en analytische cookies worden gebruikt, blijven bestaan in de ePV. De ePV is een wetsvoorstel waar verschillende organen van de EU het nog over eens moeten worden, hierdoor kunnen deze punten nog veranderen.

8.3 Op welke punten geeft RAES Media advies aan websiteontwerpers omtrent het gebruik van cookies?

De tweede deelvraag van dit onderzoek is: “Op welke punten geeft RAES Media advies aan websiteontwerpers omtrent het gebruik van cookies?”. Om deze vraag te beantwoorden is een interview gehouden met de bedrijfseigenaar van RAES Media. Ook is er gekeken naar hoe RAES Media dit advies op hun eigen website toepast. RAES Media geeft voornamelijk advies aan *non-profits* en MKB'ers. Deze klanten maken voornamelijk gebruik van functionele en analytische cookies. Om bezoekers te informeren maakt RAES Media gebruik van een *cookiebanner* die naar enige tijd verdwijnt. Deze *cookiebanner* verwijst bezoekers naar de privacy pagina. Op deze pagina en in de privacyverklaring worden klanten geïnformeerd over hoe hun persoonsgegevens verwerkt worden. Toestemming komt vaak niet aan de orde omdat er gebruik wordt gemaakt van cookies waarbij geen toestemming nodig is. Zou dit wel het geval zijn dan zal RAES Media een *cookiebanner* moeten gebruiken die niet verdwijnt na een bepaalde tijd. Toestemming kan namelijk alleen worden afgeleid van een actieve handeling van de bezoeker.

8.4 Hoe zal het advies dat RAES Media geeft aangepast moeten worden door de ePrivacy Verordening omtrent het gebruik van cookies?

De derde deelvraag van dit onderzoek is: “Hoe zal het advies dat RAES Media geeft aangepast moeten worden door de ePrivacy Verordening omtrent het gebruik van cookies?”. Zoals in het antwoord op deelvraag 1 is behandeld zijn er drie grote punten die veranderen in wetgeving door de

ePV. De nieuwe grondslagen die gaan bestaan door de ePV kunnen niet gebruikt worden door de klanten van RAES Media. Het mogelijke verbod op *cookiewalls* heeft ook niet veel invloed op het advies van RAES Media. RAES Media adviseert al tegen *cookiewalls* omdat dit een klant onvriendelijke manier zou zijn om toestemming te verkrijgen en te informeren. De mogelijkheid van verenigbare verwerking is ook niet heel relevant voor de klanten van RAES Media. Verenigbare verwerking is voornamelijk relevant bij marketing cookies en deze worden meestal niet gebruikt door klanten van RAES Media. Indien RAES Media in de toekomst wel aan klanten gaat adviseren die gebruik maken van marketing cookies zal het advies wel aangepast moeten worden.

8.5 Welk advies kan RAES Media geven aan websiteontwerpers omtrent het gebruik van cookies, zodat het voldoet aan de voorwaarden van de ePrivacy verordening?

De hoofdvraag van dit onderzoek is: “Welk advies kan RAES Media geven aan websiteontwerpers omtrent het gebruik van cookies, zodat het voldoet aan de voorwaarden van de ePrivacy verordening?”. Zoals bij de derde deelvraag behandeld is, hebben de veranderingen van de ePV niet veel relevantie voor de klanten van RAES Media en daarom ook niet voor de inhoud van het advies dat aan de klanten gegeven wordt. De wetgeving voor functionele en analytische cookies verandert niet door de ePV. Dezelfde uitzonderingen blijven bestaan en hierdoor hoeft het advies niet aangepast te worden. Zoals in deelvraag 2 behandeld is heeft RAES Media niet een advies voor marketing cookies omdat de huidige klanten deze cookies niet gebruiken. Omdat de wetgeving voor deze cookies wel wordt aangepast kan het relevant zijn voor RAES Media om hierover duidelijk geïnformeerd te worden. Mocht een advies over deze cookies in de toekomst wel relevant worden dan zal RAES Media hierover al geïnformeerd zijn. Om goed advies te geven over marketing cookies zal gekeken moeten worden naar de manier hoe toestemming verkregen wordt, de wettelijke grondslag waarop de cookies geplaatst worden en de mogelijkheid van een *cookiewall*.

9. Aanbevelingen

Het huidige advies dat RAES Media geeft aan hun klanten over het gebruik van cookies voldoet aan de huidige wetgeving. Wanneer de ePV in werking zal treden, zal het advies niet aangepast hoeven te worden, want het voldoet nog steeds aan de wetgeving. In de toekomst kan RAES Media mogelijk advies geven over het gebruik van marketing cookies. Omdat deze wetgeving wordt gewijzigd is het van belang dat RAES Media hierover geïnformeerd wordt. Hieronder zullen een aantal aanbevelingen behandeld worden die zijn opgesteld aan de hand van dit onderzoek voor RAES Media.

9.1 Aanbeveling 1 Huidig advies niet veranderen

- RAES Media geeft aan de huidige klanten alleen advies over functionele en analytische cookies
- Deze cookies vallen bij de huidige wetgeving onder uitzonderingen
- In de nieuwe wetgeving blijven deze uitzonderingen ook bestaan
- Zolang alleen over deze cookies geadviseerd wordt, zal het advies niet moeten worden aangepast

RAES Media heeft op dit moment alleen klanten die gebruikmaken van functionele en analytische cookies. Deze cookies kunnen gebruikt worden zonder toestemming van de betrokkene. In de nieuwe wetgeving kunnen deze cookies ook nog zonder toestemming gebruikt worden. Er zijn voor deze cookies geen extra voorwaarden opgenomen in de ePV. Dit betekent dat het huidige advies hetzelfde kan blijven als RAES Media alleen advies blijft geven over functionele en analytische cookies.

9.2 Aanbeveling 2 Veranderingen voor marketing cookies

- Indien RAES Media in de toekomst advies gaat geven over marketing cookies zal het huidige advies aangepast moeten worden
- De huidige *cookiebanner* van RAES Media kan geen geldige toestemming verkrijgen voor marketing cookies
- Het gebruik van *cookiewalls* en de grondslag gerechtvaardigd belang kunnen beter vermeden worden. Hoewel dit niet verboden is, komen zij niet overeen met de opvattingen van de AP. Om boetes en processen met de AP te voorkomen kan hiervan beter geen gebruik worden gemaakt

RAES Media geeft op dit moment geen advies over marketing cookies omdat deze cookies niet relevant zijn voor de huidige klanten. Als dit in de toekomst veranderd zal RAES Media wel advies moeten geven over het gebruik van marketing cookies. Om gebruik te maken van marketing cookies zullen bezoekers geïnformeerd en om toestemming gevraagd moeten worden. In het huidige advies zijn al alle onderdelen opgenomen waarover de bezoekers geïnformeerd worden. Om geldige toestemming te verkrijgen zal RAES Media zijn *cookiebanner* moeten aanpassen. De huidige *cookiebanner* verdwijnt na een bepaalde tijd. Toestemming kan aangenomen worden als de bezoeker duidelijk iets accepteert. De *cookiebanner* zal niet moeten verdwijnen om hieruit toestemming te kunnen ontleen.

Het gebruik van *cookiewalls* moet worden afgeraden. Hoewel *cookiewalls* niet verboden zijn in de wet, is de AP van mening dat hieruit geen geldige toestemming ontleend kan worden. Het is daarom beter om *cookiewalls* te vermijden. Dit voorkomt een boete en proces met de AP. In de ePV kunnen marketing cookies ook mogelijk gebruikt worden op grondslag van gerechtvaardigd belang. Omdat ook deze mening niet door de AP wordt gedeeld, moet dit afgeraden worden. Tot slot moeten

klanten geadviseerd worden over de mogelijkheid van verenigbare verwerking. Dit is mogelijk als de doeleinden, de aard van de persoonsgegevens en gevolgen voor de betrokkene hier niet tegen zijn.

9.3 Aanbeveling 3 Tabel met veranderingen

- Om de veranderingen in wetgeving duidelijk weer te geven kan RAES Media gebruikmaken van de onderstaande tabel.
- In deze tabel is opgenomen wat de regels voor cookies zijn in de huidige wetgeving, wat de regels zijn in de nieuwe wetgeving en hoe deze tot nu toe in de praktijk worden toegepast.

	Huidige wetgeving	ePV	Praktijk
Voorwaarden om cookies te gebruiken	Om cookies te kunnen plaatsen moet de betrokkene: <ul style="list-style-type: none"> - Geïnformeerd zijn - Toestemming hebben gegeven 	Het plaatsen van cookies is verboden als er sprake is van een uitzondering.	RAES Media hoeft in het huidig advies niet te voldoen aan de voorwaarden. De cookies die zij gebruiken vallen onder de uitzonderingen.
Uitzonderingen	Aan bovenstaande voorwaarden hoeft niet voldaan te worden als de cookies: <ul style="list-style-type: none"> - Communicatie over een elektronisch netwerk mogelijk maken - Noodzakelijk zijn om een dienst te leveren aan de betrokkene - Gebruikt worden om de kwaliteit of effectiviteit van een dienst te meten 	Cookies kunnen wel geplaatst worden als er sprake is van de volgende uitzonderingen: <ul style="list-style-type: none"> - Communicatie over een elektronisch netwerk mogelijk maken - De betrokkene heeft toestemming gegeven - Noodzakelijk om een dienst te leveren aan de betrokkene - Meten van bezoekersaantallen - Fraude en technische fouten voorkomen - Noodzakelijk voor een update - Locatiebepalen bij een 112 melding 	RAES Media adviseert over functionele en analytische cookies. Deze cookies vallen in de huidige wetgeving en in de ePV onder de uitzonderingen. Indien RAES Media wel advies gaat geven over marketing cookies, vallen deze niet onder de uitzonderingen.
Toestemming	Toestemming moet voldoen aan de voorwaarden uit de AVG. De toestemming moet: <ul style="list-style-type: none"> - Specifiek zijn - Vrijelijk gegeven zijn - Ingetrokken kunnen worden op elk moment 	Toestemming moet voldoen aan de voorwaarden uit de AVG. De toestemming moet: <ul style="list-style-type: none"> - Specifiek zijn - Vrijelijk gegeven zijn - Ingetrokken kunnen worden op elk moment 	RAES Media vraagt in het huidig advies geen toestemming. Dit is namelijk niet nodig bij functionele en analytische cookies.
Informer	De betrokkene moet volgens de AVG geïnformeerd worden. De betrokkene moet geïnformeerd worden over: <ul style="list-style-type: none"> - De identiteit en contact gegevens van de verwerkingsverantwoordelijke 	De betrokkene moet volgens de AVG geïnformeerd worden. De betrokkene moet geïnformeerd worden over: <ul style="list-style-type: none"> - De identiteit en contact gegevens van de verwerkingsverantwoordelijke 	RAES Media adviseert om te informeren over alle wettelijk bepaalde punten.

	<ul style="list-style-type: none"> - De contact gegevens van de functionaris voor gegevensbescherming - De verwerkingsdoeleinde en de rechtsgrond van de verwerking - De ontvangers van de persoonsgegevens - Hoelang de persoonsgegevens opgeslagen worden - Welke persoonsgegevens verwerkt worden - Het recht om de gegevens die opgeslagen worden in te zien - Het recht om toestemming in te trekken - Het recht om een klacht in te dienen bij de nationale autoriteit 	<ul style="list-style-type: none"> - De contact gegevens van de functionaris voor gegevensbescherming - De verwerkingsdoeleinde en de rechtsgrond van de verwerking - De ontvangers van de persoonsgegevens - Hoelang de persoonsgegevens opgeslagen worden - Welke persoonsgegevens verwerkt worden - Het recht om de gegevens die opgeslagen worden in te zien - Het recht om toestemming in te trekken - Het recht om een klacht in te dienen bij de nationale autoriteit 	
Wettelijke grondslagen	<p>Cookies kunnen geplaatst worden op de wettelijke grondslag van: toestemming en noodzakelijkheid voor een overeenkomst. Marketing cookies kunnen alleen op de grondslag van toestemming worden geplaatst volgens de AP.</p>	<p>Cookies kunnen geplaatst worden op de wettelijke grondslag van: toestemming, noodzakelijkheid voor een overeenkomst en gerechtvaardigd belang van de verwerker. Marketing cookies kunnen alleen op de grondslag van toestemming worden geplaatst volgens de AP.</p>	<p>RAES Media gebruikt alleen de grondslag: noodzakelijkheid voor een overeenkomst. RAES Media adviseert over functionele en analytische cookies. Deze cookies kunnen op die grondslag geplaatst worden.</p>
Cookiewall	<p>Het gebruik van cookiewalls is verboden bij overheidswebsites. Het is niet verboden bij websites van particulieren. De AP is van mening dat cookiewalls geen geldige toestemming opleveren.</p>	<p>Het gebruik van cookiewalls is niet verboden. Zowel de AP als de Europese toezichthouder zijn van mening dat cookiewalls geen geldige toestemming opleveren.</p>	<p>RAES Media adviseert om geen cookiewall te gebruiken. Dit zou een klantvriendelijke manier zijn om toestemming te verkrijgen. Cookiewalls kunnen ook beter vermeden worden om boetes van de AP te voorkomen.</p>
Verenigbare verwerking	<p>Verenigbare verwerking bij cookies is niet specifiek opgenomen in de wet. De algemene</p>	<p>Verenigbare verwerking bij cookies is opgenomen in de ePV. Hierbij gelden</p>	<p>Verenigbare verwerking is niet</p>

regels van verenigbare verwerking zijn wel van toepassing.

dezelfde voorwaarden als die opgenomen zijn in de AVG.

opgenomen in het huidig advies van RAES Media. Verenigbare verwerking is alleen relevant bij marketing cookies en deze komen niet voor in het huidig advies.

10. Reflectie

Om een uitputtende reflectie te geven op dit onderzoek zal gebruik worden gemaakt van de SWOT-methode. Bij deze methode worden de sterke punten, zwakke punten, kansen en bedreigingen uiteengezet. Zo kan duidelijk worden opgemaakt wat goed ging, wat beter kan en waar nog naar gekeken kan worden.

10.1 Strengths

Het sterke punt van dit onderzoek is het juridische gedeelte. Dit gedeelte is heel uitvoerig behandeld. Naar mijn mening zijn alle relevante onderdelen benoemt en ook uitgelegd. De meerderheid van onderdelen heb ik ook toegepast aan de praktijk. Hierdoor zijn de meeste onderdelen toch verwerkt in het advies en is het doel van het onderzoek behaald. De huidige wetgeving, waaronder de AVG, is vrij uitgebreid behandeld. Deze AVG blijft relevant met de komst van de ePV. Onderdelen zoals informeren en toestemming zullen niet veranderen door de ePV. Tijdens dit onderzoek ben ik beter geworden in het onderscheiden van hoofd- en bijzaken. Bij eerdere verslagen was dit vaak een probleem. Naar mijn mening heb ik alleen maar punten beschreven die relevant zijn voor het onderwerp. Onderdelen die wel relevant zijn maar niet uitgebreid hoeven te worden behandeld, heb ik ook niet te uitgebreid uitgewerkt.

10.2 Weaknesses

Een zwakte die in dit onderzoek zit, is dat de ePV nog een wetsvoorstel is. Dit zorgt ervoor dat er nog veel onderdelen onzeker zijn. Naar mijn mening is deze zwakte goed tegengegaan door deze onderdelen in te delen op: bepalingen die bijna zeker opgenomen gaan worden in de ePV en bepalingen waarbij nog veel onzekerheid is. Hierdoor konden de bepalingen die waarschijnlijk in de ePV opgenomen worden al besproken en toegepast worden. Toch zal RAES Media voordat zij dit implementeren in het advies moeten afwachten tot de ePV aangenomen is. Op dat moment zal duidelijk zijn welke bepalingen opgenomen zijn. Een andere zwakte in dit onderzoek is het interview. Na de transcriptie te hebben doorgelezen, heb ik een aantal punten gevonden waar ik meer op had kunnen doorvragen. Hierdoor zou het hoofdstuk over de praktijk sterker zijn geworden.

10.3 Opportunities

In de toekomst kan de ePV nog verder onderzocht worden. Omdat het een wetsvoorstel is kunnen er nog onderdelen toegevoegd worden die niet in de huidige wetsvoorstellen zijn opgenomen. Deze bepalingen zouden verder onderzocht kunnen worden. Sommige onderdelen uit de AVG zouden uitgebreider kunnen worden behandeld. De beginsels en grondslagen uit de AVG zijn kort benoemd en toegepast maar er kan hierover meer worden geschreven. In dit onderzoek is dat achterwege gelaten omdat het gespecificeerd was op cookies. Bij dit onderwerp is ook ruimte voor niet juridisch onderzoek. Bijvoorbeeld een onderzoek over de vervanger van *third-party* cookies.

10.4 Threats

Een bedreiging voor dit onderzoek is de mogelijkheid dat onderdelen uit dit onderzoek niet meer relevant zijn voor cookies. Bepalingen die behandeld zijn uit de ePV kunnen niet meer voorkomen in de uiteindelijke wettekst. Hierdoor zou het nut van dit onderzoek in de toekomst kunnen afnemen. Deze bedreiging is niet zeer groot, omdat van sommige onderdelen van de ePV met zekerheid kan worden gezegd dat zij opgenomen gaan worden.

Bibliografie

Literatuurlijst

Baas 2021

A. Baas, 'commentaar op art 5 e-Privacyrichtlijn', in: A, Baas e.a. (red.), *Lexplicatie*, Deventer: Kluwer 2021.

Bensinger 2019

V. Bensinger, 'The ePrivacy Regulation: The Next European Initiative in Data Protection', *The National Law Review* 24 april 2019, Natlawreview.com.

Bindra, Google 25 januari 2021

C. Bindra, 'Building a privacy-first future for web advertising', *Google* 25 januari 2021, Blog.google.

Dubbeldeman, Emerce 8 oktober 2020

E. Dubbeldeman, 'Het einde van third party cookies in een breder perspectief', *Emerce* 8 oktober 2020, emerce.nl.

De Bruyne, DDMA 16 februari 2021

M. de Bruyne, 'Na vier jaar akkoord over wetsvoorstel E-Privacy verordening', *DDMA* 16 februari 2021, DDMA.nl.

De Vries 2020

H.H. de Vries, 'Commentaar op de AVG', in: G.J. Zwenne (red.), *Tekst & Commentaar Privacy- en gegevensbeschermingsrecht*, Deventer: Kluwer 2020.

Flitspeiling privacyrechten 2019

Flitspeiling privacyrechten 'Nederland maakt zich zorgen over privacy', *Autoriteit* 2019.

Groot, NRC 25 januari 2021.

A. Groot, 'De AVG kreeg cookies eronder, maar geeft nu voeding aan technieken die de privacy meer bedreigen', *NRC* 25 januari 2021, nrc.nl.

Knol 2020

P.C. Knol, 'Commentaar op de Telecommunicatiewet', in: G.J. Zwenne (red.), *Tekst & Commentaar Privacy- en gegevensbeschermingsrecht*, Deventer: Kluwer 2020.

Kulche, Consumentenbond 25 april 2014

P. Kulche, 'Cookiewet heeft bar weinig opgeleverd', *Consumentenbond* 25 april 2014, consumentenbond.nl.

Mensink, ICTRecht 13 november 2019

L. Mensink, 'Wanneer mag je de grondslag noodzakelijkheid voor de overeenkomst gebruiken?', *ICTRecht* 13 november 2019, ictrecht.nl.

Monster, ICTRecht 30 oktober 2015

K. Monster, 'Wanneer is een beveiligingsniveau 'passend' volgens de wet?', *ICTRecht* 30 oktober 2015, ictrecht.nl.

Oldenkamp, Emerce 29 april 2020

K. Oldenkamp, 'Bereid je voor op een wereld zonder cookies', *Emerce* 29 april 2020, Emerce.nl.

Urban e.a. 2020

T. Urban e.a., *Beyond the Front Page: Measuring Third Party Dynamics in the Field*, Bochum: Ruhr-universiteit 2020.

Van der Louw, DDMA 11 januari 2021

N. van der Louw, 'Nieuwe concepttekst ePrivacyverordening', *DDMA* 11 januari 2021, DDMA.nl.

Van Schaaik 2019

G.A.F.M. van Schaaik, *Praktijkgericht juridisch onderzoek*, Den Haag: Boom Uitgevers 2019.

Van der Wel, SVDJ 17 februari 2020

E. van der Wel, 'Tracking cookies verdwijnen. Wat doet dat met de toegankelijkheid van het nieuws?', *SVDJ* 17 februari 2020, SVDJ.nl.

Wolters Ruckert, Tijdschrift voor Internetrecht 2019, afl. 1, p. 9

N. Wolters Ruckert, 'Een vooruitblik: De cookieregels in het voorstel voor de e-Privacy Verordening', *Tijdschrift voor Internetrecht* 2019, afl. 1, p. 9-12.

Zwenne 2020

G.J. Zwenne, 'Commentaar op de AVG', in: G.J. Zwenne (red.), *Tekst & Commentaar Privacy- en gegevensbeschermingsrecht*, Deventer: Kluwer 2020.

Zwenne 2020

G.J. Zwenne, 'Commentaar op de Telecommunicatiewet', in: G.J. Zwenne (red.), *Tekst & Commentaar Privacy- en gegevensbeschermingsrecht*, Deventer: Kluwer 2020.

Wetgeving

Algemene verordening persoonsgegevens.

Europees Verdrag van de Rechten van de Mens.

ePrivacyrichtlijn.

ePrivacyverordening.

Richtsnoeren 05/2020 inzake toestemming overeenkomstig Verordening 2016/679.

Richtlijn betreffende de mededinging op de markten van telecommunicatie-eindapparatuur.

Telecommunicatiewet.

Jurisprudentie

Conseil d'État 19 juni 2020, N° 434684.

HvJ EU 29 juli 2019, ECLI:EU:C:2019:629.

HvJ EU 01 oktober 2019, ECLI:EU:C:2019:801.

Rb Rotterdam 20 april 2017, ECLI:NL:RBROT:2017:2940.

Parlementaire stukken

Amendement wijziging van de Telecommunicatiewet (wijziging artikel 11.7a), *Kamerstukken II*, 2014/15, 33902.

Amendement wijziging van de Telecommunicatiewet ter implementatie van de herziene telecommunicatierichtlijnen, *Kamerstukken II*, 2010/11, 32549.

Memorie van Toelichting wijziging van de Telecommunicatiewet (wijziging artikel 11.7a), *Kamerstukken II*, 2013/14, 33902.

Geraadpleegde websites

Allaboutcookies.org.

Avgdashboard.nl.

Autoriteitpersoonsgegevens.nl.

ddma.nl.

Acm.nl.

Consumentenbond.nl.

Edps.europa.eu.

Emerce.nl.

Europa.eu.

Isimedia.nl.

Libguides.studiecentra.han.nl.

Louwersadvocaten.nl.

RAES-Media.nl.

Rijksoverheid.nl.

Rtlnieuws.nl.

Afbeeldingen

Cookiebot.com

Frankwatching.com

Bijlage 1 Interviewschema

Introductie:

Bedankt dat ik u kan interviewen. Ik ben Mark Kleingeld en ik volg de opleiding HBO-rechten aan de Hogeschool Inholland. Ik zit nu in de afstudeerfase van mijn opleiding. Om dit af te ronden ben ik bezig met een onderzoek. Ik onderzoek hoe het huidige advies van RAES Media aangepast moet worden door de komst van de ePV.

Vragen:

Datum interview: Functie:	
Introductie	1. Hoe lang adviseert u cliënten over het gebruik van cookies?
Persoonsgegevens	2. Hoe adviseert u dat cliënten, bezoekers van hun website informeren over het gebruik van cookies? 3. Hoe adviseert u dat cliënten het bewijs van toestemming van de bezoekers van hun website bijhouden? 4. Welke grondslagen uit de AVG worden voornamelijk gebruikt om cookies te kunnen verwerken? 5. Hoe zorgt u ervoor dat het gebruik van cookies voldoet aan de beginselen van de AVG?
Cookies	6. Bij wat voor soort processen op websites maakt u gebruik van cookies? 7. Welke soorten cookies komen voor in het advies? 8. Welke methode om toestemming te vragen voor cookies adviseert u aan cliënten? 9. In hoeverre heeft u gedacht aan alternatieve manieren om gegevens te verzamelen, zodat er geen gebruik hoeft te worden gemaakt van cookies?
ePV	10. Hoe denkt u dat de nieuwe grondslagen, die beschreven staan in de ePV, toegepast kunnen worden bij het gebruik van cookies?

Afsluiting:

Bedankt voor uw tijd. Zou ik u nog kunnen bereiken als ik verdere vragen heb?

Bijlage 2 Transcriptie

Datum interview: 4 mei 2021

Functie: bedrijfseigenaar

I: Goedemiddag, bedankt dat ik u kon interviewen. Ik ben Mark Kleingeld en ik volg de opleiding hbo rechten aan de Hogeschool Inholland. Ik ben nu in de afstudeerstage van mijn opleiding. Om dit af te ronden ben ik bezig met een onderzoek bij uw bedrijf. Ik onderzoek hoe het huidige advies omtrent cookies aangepast moet worden, of misschien aangepast moet worden door de komst van de ePV. Ik zal eerst een introductie doen. Daarna komen een aantal vragen over persoonsgegevens in het algemeen. Daarna een paar vragen over cookies en vervolgens nog over de ePV zelf.

R: Ja, hartstikke goed.

I: Als eerst wil ik u vragen hoelang u klanten adviseert over cookies?

R: Nou ja ik ben in 2005 begonnen primair met het maken van projectwebsites en toen was dat eigenlijk niet van belang. Projectwebsites zijn maar vaak 2 of 3 maanden in de lucht en cookies zijn dan niet echt interessant want je wilt mensen met een ander soort reclame pakken en wil je ze bij je website houden dan moeten er vaak handelingen verricht worden om... Mensen moeten zich inschrijven of een ticket bestellen of ergens aan deelnemen zeg maar. En na 2 of 3 maanden gaat de stekker er weer uit. Dan heb je die informatie over online activiteit van die klanten helemaal niet nodig. Dat werd pas interessant op het moment als je klanten hebt die langduriger op internet blijven en zeker op het moment dat men wat wilt verkopen zeg maar. Dus het is redelijk beperkt zeg maar aan klanten die eh... omdat ik mkb klanten heb die heel actief zijn om tracking cookies te gebruiken. Maar goed, pak hem beet een 10 jaar geleden werd dat wat interessanter zeg maar en is dat wel onderdeel van het gesprek dat gevoerd wordt met de klant. "Wat wil je?" want dat is de eerste vraag die we stellen aan de klant. Technische mogelijkheden zijn er maar wat wil je?

I: Dan nu een paar stukjes over persoonsgegevens. Hoe adviseert u dat of welk advies geeft u aan cliënten hoe zij bezoekers van hun website kunnen informeren over dat hun persoonsgegevens gebruikt worden.

R: Nou goed, je kan daar de hele extreme kant pakken en schermblokkades doen he. Dat je zegt van joh je gaat primair op het beeldscherm een pop-up creëren die aangeeft wat er gedaan wordt als je een website bezoekt en die moet je dan echt wegklikken voordat je een website gebruikt. Nou vreselijk irritant natuurlijk, we noemen dat ook wel eens de NPO cookies zeg maar waar je aan het tikken blijft om dingen weg te krijgen. Aan de andere kant is de hele eenvoudige manier om geen pop-up te gebruiken en het alleen maar ergens te vermelden en dat is zeg maar de andere extreme kant ervan. Maar eigenlijk in de middenmoot denk ik.... De juiste versie ligt. Het moet niet te irritant worden maar je moet een klant wel informeren. Dus ik noem maar wat je kan bijvoorbeeld een pop-up gebruik die uit zichzelf verdwijnt waarin tekst staat dat er tracking plaats vind of iets dergelijks zeg maar of dat je iets doet of... gegevens gebruikt zeg maar. Met eventueel een linkje erin naar als men meer wil lezen en de pop-up weer laten verdwijnen na een paar seconde. Dat was in het begin de meest gebruikelijke versie zeg maar omdat ik zelf van mening ben van joh je moet geen scherm blokkades gebruiken, je wilt een klant naar je website hebben en als die er dan voor kiest om niet

herkenbaar te zijn zeg maar, als ik een supermarkt in loop wordt ook niet gevraagd wie ik ben daar mag ik zonder dat ik zeg wie ik ben ook gewoon door de supermarkt lopen. (05)

I: Wordt de keuze van hoe u tot het advies komt ook beïnvloed door de mening van de AP... van de autoriteit persoonsgegevens dat schermblokkades niet mogen?

R: Nou das natuurlijk wel een ding he, kijk bij elke wetgeving op dat niveau dan zie opgemelijk dat de wetgever een aantal dingen zegt en in dit geval is de autoriteit persoonsgegevens degene... nou zeg maar de waakhond die erop moet letten. Maar goed, de vraag is of de autoriteit persoonsgegevens ook goed dingen uitlegt van de wetgever en dan krijg je ook opgemelijk dat er rechtszaken gevoerd gaan worden waarbij rechters uitspraken doen die heel nuttig zijn zeg maar he waar je met jurisprudentie kan zeggen oh... dus dat is waarschijnlijk dan, tenminste in die gevallen de bedoeling van de wetgever geweest om het uit te voeren en dan zal je dingen aan moeten passen. Op het moment dat jij, even los van betaalmuren en dat soort dingen... het gaat echt om cookies zeg maar. Alleen maar cookies kan accepteren om verder te komen. Persoonlijk klik ik weg. Dan vind ik zo'n website al niet meer interessant. Dat is denk ik ook wel wat in de markt zal moeten blijken he als een bedrijf dat doet dat zij goed monitoren of mensen wegklikken. He want wat wil je? De mensen op je website hebben en ja je wilt ook gegevens van ze hebben, maar goed de afweging is er nog steeds of de mensen dan wel bereid zijn om jouw website te bezoeken als zij niet verder komen als zij dingen moeten accepteren. (04)

I: Wat adviseert u dat cliënten het bewijs dat zij toestemming hebben gekregen om persoonsgegevens te verwerken opslaan.

R: Nou ja persoonsgegevens is natuurlijk heel breed he. Van de AVG wetgeving... mag er heel veel zolang er maar een reden is waarom je die gegevens verzameld. Zolang een klant daar duidelijk in is naar bezoekers van een website dan kan je heel veel doen. Zolang het maar dingen zijn die binnen de wetgeving te verantwoorden zijn. Kijk en als een klant zegt van joh ik wil echt van tijdens mijn bezoek aan een website geen informatie, althans niet de informatie die in dit geval ook cookies kunnen vragen, kenbaar maken. Een klant kan ook zeggen ik surf zonder cookies zeg maar. Ja goed dat kan gevolgen hebben voor het gebruikers gemak bijvoorbeeld van een website dat je dingen niet kan op een website maar goed dat is dan een keuze van de bezoeker zelf. (04)

I: Voor welke grondslagen... worden voornamelijk gebruikt om cookies te mogen verwerken?

R: Nou die liggen vrij laag want een bezoeker van een website hoeft zich eigenlijk niet te identificeren. Cookies gaan er voornamelijk in eerste instantie om... ben je als eerste op een website, heb je al eens aangegeven bijvoorbeeld wat voor lettertype of je dat groot of klein wilt hebben en dat soort dingen die vastgelegd worden. Je hoeft je in principe niet zo te identificeren dat men weet wie jij bent. Of je man, of vrouw bent dat is niet van belang. Tenzij je bijvoorbeeld dingen op zo'n website wilt en zelf kenbaar maakt waarvoor het van belang is dat de eigenaar van de website gegevens gaat verzamelen. Op het moment dat je zegt ja maar ik wil gebruik maken van een bepaalde faciliteit van dat bedrijf waarbij je je kenbaar moet maken, bijvoorbeeld of je man of vrouw bent en dat is heel simpel om bijvoorbeeld te kunnen zeggen joh als we je een mailing toe sturen dan willen we gewoon een goede aanhef in onze mailing doen. He in plaats van een geslachtsneutrale aanhef willen we daar gewoon netjes geachte heer of geachte mevrouw roepen. (01)

I: Hoe zorgt u ervoor dat uhm hoe de cookies worden gebruikt voldoet aan de beginselen van de AVG.

R: Nou ja in principe altijd met een klant om tafel gaan zitten van joh wil je sowieso gebruik maken van het verzamelen van gegevens. he als je een onderscheid maakt tussen technische dingen die gewoon nodig zijn om je website goed te draaien uhm bijvoorbeeld om te kijken of iemand op een desktop zit, op zijn telefoon of op een tablet zit he van joh hoe moet mijn schermindeling eruit zien. Dan is het wel logisch dat je gegevens verzameld maar dat zijn technische gegevens dat zegt niks van de persoon dat zegt eigenlijk alleen maar iets van het apparaat waar die op zit. Uhm maar goed gaat dat verder dan dat dan moet je de klant echt goed duidelijk stellen van joh wat heb je nodig om je bedrijfsvoering te doen en past dat binnen de wetgeving. He dus gewoon de meetlat ernaast leggen van joh mag jij die gegevens wel vragen. Heb jij ze nodig en heb je daar een goede reden voor om die te vragen. Op het moment dat ik bij de groenteboer bestellingen doe en hij moet dat s'avonds bij mij afleveren uhm dan is het logisch dat hij mijn adres wilt weten want hij moet het wel op het goede adres afleveren. Maar hij hoeft niet naar mijn gezondheid te vragen he. Dus vragen die niet van toepassing zijn die moet je ook niet stellen. Dus in gesprek met een klant moet je dat als adviseur al gelijk af kaderen van joh er zijn een aantal vragen die je gewoon alleen maar mag stellen als daar hele dringende redenen voor zijn. Als ik bij de apotheek wat wil dan is het logisch dat die vragen misschien over mijn gezondheid gaat stellen. Om te kijken of de pillen die je krijg wel passen bij dat wat ik mankeer c.q. Mijn gezondheidstoestand he. De plaatselijke groenteboer hoeft echt niet met zijn producten aan mij te vragen hoe mijn gezondheid is zeg maar. Er zijn dus geen dringend genoeg redenen voor de groenteboer om daarna te vragen. Dus het is onderdeel van het gesprek gewoon om overeenstemming te bereiken van joh wat wil je weten, wat zegt de wet daarover en hoever wil je gaan, he je kan helemaal aan het randje gaan lopen en zeggen nou hark ik toch gegevens binnen de ik misschien niet helemaal nodig heb. Bijvoorbeeld om banknummers vragen terwijl je ze niet nodig heb. Dan denk ik dat moet je dan ook niet doen. Want als een klant zegt van joh maar jij harkt gegevens binnen die je niet nodig heb en een klacht in gaat dienen dan heb je sores en dat wil je niet he. En in principe de autoriteit persoonsgegevens uhm op de website staat gewoon een klachtenformulier dus ook particulieren kunnen heel makkelijk een klacht indienen. (03)

I: Heeft u wel eens gehad dat een client een klacht heeft gehad van de autoriteit persoonsgegevens?

R: Nee gelukkig niet. He en die zijn natuurlijk in de markt wel he als je natuurlijk gewoon het nieuws volgt en je ziet... kijk en de autoriteit persoonsgegevens is niet op zoek naar dat kleine bedrijf op de hoek van de straat. Die gaat voornamelijk grote partijen langs waar ze he want ze hebben gewoon tijd en energie is beperkt dus ze zullen zich ook voornamelijk gericht op grote partijen om te kijken wat daar gebeurd. Maar vaak zijn het wel burgers die aan de bel trekken he van joh er gebeurd iets wat niet klopt uhm en nou goed dan zie je ook aan de prijskaartjes die ze uitdelen in boetes uhm dat het forse boetes zijn he. Het is wetgeving waar echt grote boetes aan vast zitten en of je dan een grote of klein bedrijf ben maakt niet uit alleen ik denk wel dat de autoriteit persoonsgegevens voornamelijk daden wilt stellen naar grote ondernemingen toe omdat daar gewoon het risico veel groter is. He bij het lokale bedrijf waar maar bij wijze van spreken 100 klanten zitten uhm is het risico minder als dat je bij een uhm grote postorder bedrijf iets gebeurd dat niet goed is zeg maar.

I: Controleert u ook daarna of cliënten zich daar aan die beginselen hebben gehouden?

R: Ja he kijk das denk ik onderdeel van je advies op het moment dat je overeenstemming hebt van wat wil een klant, wat ik net ook zei, uhm en je hebt overeenstemming van joh zo gaat het gebouwd worden zeg maar. Dus degene die daarvoor verantwoordelijk is dat ook op die manier uit gaat voeren dat je dan ook zegt van joh maar volg je nou me advies zeg maar. Dus op het moment dat daar bij wijze van spreken online een formulier komt en er worden toch gegevens gevraagd die niet kloppen met het advies dat je zegt van joh maar in het advies staat wat anders wat ben je nou aan het doen. En natuurlijk dat gaat in overleg he dan ga je niet met een vinger zitten wijzen dan zeg je joh ik kom langs om dat nog eens even door te nemen wat je gebouwd heb of laten bouwen uhm daar moeten we het nog eens even over hebben. Dat hoort vind ik wel bij het advies. Kijk verantwoordelijkheid is wat anders he. Als de klant zegt van joh ik ga het toch zo doen, nou oké dan zeg je joh dan gaat dat buiten het advies om he want ik heb wat anders geadviseerd uhm maar goed dat staat de client vrij natuurlijk om uhm... daarom heet het ook advies he.

I: Uhm bij wat voor soort processen op websites wordt door uw cliënten vooral gebruik gemaakt van cookies?

R: Uhm nou ja de technische dingen natuurlijk wel he. Die moet je altijd pakken, je moet altijd, los van het feit dat je dat tegenwoordig zonder cookies kan regelen. Je kan dynamische websites ook zo maken dat die het niet meer via een cookie regels maar gewoon inleest op het apparaat. Maar als je nou bijvoorbeeld een cookie gebruikt met bijvoorbeeld iemand die wat minder prettig vind met kleine letters te werken zeg nou ik wil een wat groter lettertype hebben en als ik de volgende keer op de website kom wil ik ook dat grote lettertype dan is het heel handig natuurlijk dat je dat soort dingen... en natuurlijk wel als je grote lettertypes gebruikt dat zegt ook iets over de persoon he. Die kan iets aan zijn ogen mankeren of ouder zijn. Dus het zou iets kunnen zijn over de persoon maar dat weet je niet. Als iemand zelf aangeeft joh ik wil een groter lettertype hebben dan doet die persoon dat zelf en ja dat wordt opgeslagen in het cookie waardoor die de volgende keer gebruikersgemak daarvan heeft. Dan ligt eigenlijk de initiatie toch bij de bezoeker zelf en niet zozeer bij uhm... de mogelijkheden worden geboden maar er hoeft geen gebruik van te worden gemaakt. (02)

I: En welke soort cookies worden er voornamelijk gebruikt? Alleen technische?

R: Nou voornamelijk technische he. Kijk kleine ondernemingen zijn niet zo geïnteresseerd in wat er bekeken wordt hea. Kijk als je een grote onderneming heb... ik heb zitten googelen op een zwembad, een opblaasbare zwembad bijvoorbeeld, en de volgende website die ik bezoek daar zie ik gelijk zeg maar allemaal reclames van opblaasbare zwembaden. Dat is een duidelijk voorbeeld van het feit dat trackingcookies op die andere zaten zeg maar. De vraag is als jij een kleine onderneming heb en jou website wil alleen maar laten zien wat jij doet als onderneming uhm en je verkoopt geen spullen bijvoorbeeld ja dan heeft het ook helemaal geen effect zeg maar om daar te komen. Dan wil je alleen maar dat het technisch goed geregeld is. En dus alleen maar de technische cookies. (02)

I: heeft u ook nog cliënten die gebruik maken van analytische cookies om publiek te meten?

R: ja. Vroeger had je van die tellers die allerlei dingen... nou goed die kan je nog steeds gebruiken zeg maar uhm want dat wil je eigenlijk ook weten hoeveel bezoekers je heb en wat zij doen, hun klikgedrag waar zij op de website zitten zeg maar uhm en hoelang zij blijven. (02)

I: Welke methode om toestemming te vragen... u heeft eerder gezegd voornamelijk een pop-up, is dat wat u meestal adviseert aan cliënten?

R: Ja ja. He altijd wel iets laten merken niet zeggen joh ik heb ergens een linkje staan naar waar de klant zelf actief of de bezoeker zelf actief op zoek moet naar wat er gebeurd. Altijd wel een melding van joh dit gaat er gebeuren als je mijn uhm mijn website bezoekt. Dat de mensen dan de tijd hebben om te zeggen van oh dat wil ik eens lezen. (05)

I: Laat u deze meldingen terugkomen totdat er gereageerd wordt of is dit gewoon voor een bepaalde tijd?

R: Ja ik zet er meestal een timer op. En kijk als iemand dan zegt ik vind het belangrijk van uhm dat mensen een keuze maken dan moet die blijven staan. Maar goed ligt er ook een beetje aan hoe dominant die is he. Je kan uhm even technische gesproken een heel klein regeltje onderin laten staan zeg maar waar dan nog een kruisje staat dat mensen nog weg kunnen klikken zeg maar op het moment als zij echt een keuze willen maken. Uhm maar goed. (05)

I: In hoeverre heeft u al gedacht aan een alternatieve manier om hetzelfde te doen wat nu met cookies wordt gedaan maar dan zonder cookies?

R: Nou ja uhm je ziet de zwang hea uhm partijen in de markt zien echt wel aan komen gezien de wijziging in wetgeving dat het steeds lastiger althans strikter wordt om persoonsgegevens te verzamelen om gegevens sowieso van een klant te verzamelen, het hoeven niet alleen persoonsgegevens te zijn. Uhm dat je ook ziet in de markt dat uhm die informatie actief verzameld gaat worden door de klant er zelf op aan te spreken van wil je die informatie afstaan. Op het moment dat jij klanten weet te stimuleren om toch zich door een mailing of dat soort dingen aan te melden en daar een aantal gegevens te vragen die van belang kunnen zijn omdat je er klant wordt. Dan mag je ze vastleggen want dan worden ze actief verstrekt door de bezoeker zelf. Dan worden ze niet verzameld, dan worden ze actief verstrekt. En ja das natuurlijk een heel ander soort uhm proces voor je. Maar goed daar moet je ook wel op instellen dat je de mensen dan verleid uhm de bezoekers om zelf actie te ondernemen om zich aan te melden. Maar goed in de praktijk blijkt dat als je dat doet uhm de mensen zich niet zo makkelijk afmelden zeg maar. Die vinden dat allemaal wel best hea dat ze informatie krijgen zolang je die informatie prikkelend genoeg houdt dat ze dit willen lezen. (06)

I: U zegt net dat het moeilijk kan zijn om daar vanaf te komen maar bij uw huidig gebruik geeft u dan wel aan bij gebruikers dat zij de cookies verwijderd mogen laten worden en ook de persoonsgegevens die opgeslagen zijn enzo?

R: Ja dat moet je allemaal melden gewoon. Kijk en zo moeilijk is het niet hea. De meeste mensen uhm vinden in hun surfgedrag allemaal toch een soort sores dat ze dingen moeten accepteren dus ze zijn toch al gauw genegen uhm om gewoon op accepteren te klikken. Uhm omdat zij ook zelf weer de cookies weg kunnen gooien. Dat is natuurlijk ook maar een beetje wat voor eigen uhm proces je in je surfgedrag hebt. Even los van uhm dat je je browser anoniem zet, hoe jij je internet gedrag zelf stuurt. Als jij elke dag of elke week cookies weggooit, ja, en je geschiedenis. (04)

I: Uhm denkt u dat de nieuwe grondslagen voor cookies die beschreven staan in de ePV, of in de huidige wetsvoorstellen in ieder geval

R: Jaja

I: Uhm dat die toegepast kunnen worden bij de websites die u adviseert?

R: Uhm ja ik dat er marginale aanpassingen plaats moeten vinden uhm omdat klanten eigenlijk niet zo dat belang erbij hebben want het gaat vaak om financieel belang he het is niet zozeer een kwestie van statistieken maar puur financieel belang, als je iets wilt verkopen zeg maar dan wil je op het scherm komen bij mensen en als die een zwembad heeft, als het voorbeeld dat ik gaf, als die een zwembad ergens heeft uhm lopen zoeken dan wil je hem continue dat zwembad voor zijn neus laten houden uhm om tot aankoop over te gaan. En dan moet ik zeggen in eigen ervaring zeg maar zie ik dan een week later dan nog dat zwembad voorbij komen terwijl ik hem allang gekocht heb. Dus er zit ook een beperking op cookies, een cookie houd niet bij of ik het product al gekocht heb he. Dus je blijft tot in lengte van dagen bij wijze van spreken het zwembad zien uhm waarvan je eigenlijk zegt werkt het dan nog wel, ben je nou echt met cookiegebruik zo gericht bezig dat je beter alternatieven kan gaan gebruiken. Dus probeer die zoeker toch actief te krijgen in het feit dat die zichzelf aanmeld voor bepaalde dingen en daarmee aan de slag gaat. (06)

I: Nou dat waren alle vragen wel. Bedankt voor uw tijd zou ik u later nog kunnen bereiken als ik verdere vragen heb.

R: ja altijd Mark.

Bijlage 3 Analyse tabel

indicator	Code	opmerking
persoonsgegevens	01	Nou die liggen vrij laag want een bezoeker van een website hoeft zich eigenlijk niet te identificeren. Cookies gaan er voornamelijk in eerste instantie om... ben je als eerste op een website, heb je al eens aangegeven bijvoorbeeld wat voor lettertype of je dat groot of klein wilt hebben en dat soort dingen die vastgelegd worden. Je hoeft je in principe niet zo te identificeren dat men weet wie jij bent. Of je man, of vrouw bent dat is niet van belang. Tenzij je bijvoorbeeld dingen op z'n website wilt en zelf kenbaar maakt waarvoor het van belang is dat de eigenaar van de website gegevens gaat verzamelen. Op het moment dat je zegt ja maar ik wil gebruik maken van een bepaalde faciliteit van dat bedrijf waarbij je je kenbaar moet maken, bijvoorbeeld of je man of vrouw bent. En dat is heel simpel om bijvoorbeeld te kunnen zeggen joh als we je een mailing toe sturen dan willen we gewoon een goede aanhef in onze mailing doen. He in plaats van een geslachtsneutrale aanhef willen we daar gewoon netjes geachte heer of geachte mevrouw roepen.
cookies	02	Uhm nou ja de technische dingen natuurlijk wel he. Die moet je altijd pakken, je moet altijd, los van het feit dat je dat tegenwoordig zonder cookies kan regelen. Je kan dynamische websites ook zo maken dat die het niet meer via een cookie regels maar gewoon inleest op het apparaat. Maar als je nou bijvoorbeeld een cookie gebruikt met bijvoorbeeld iemand die wat minder prettig vind met kleine letters te werken zeg nou ik wil een wat groter lettertype hebben en als ik de volgende keer op de website kom wil ik ook dat grote lettertype dan is het heel handig natuurlijk dat je dat soort dingen... en natuurlijk wel als je grote lettertypes gebruikt dat zegt ook iets over de persoon he. Die kan iets aan zijn ogen mankeren of ouder zijn. Dus het zou iets kunnen zijn over de persoon maar dat weet je niet. Als iemand zelf aangeeft joh ik wil een groter lettertype hebben dan doet die persoon dat zelf en ja dat wordt opgeslagen in het cookie waardoor die de volgende keer gebruikersgemak daarvan heeft. Dan ligt eigenlijk de initiatie toch bij de bezoeker zelf en niet zozeer bij uhm... de mogelijkheden worden geboden maar er hoeft geen gebruik van te worden gemaakt.
		Nou voornamelijk technische he. Kijk kleine ondernemingen zijn niet zo geïnteresseerd in wat er bekeken wordt hea. Kijk als je een grote onderneming heb... ik heb zitten googelen op een zwembad, een opblaasbare zwembad bijvoorbeeld, en de volgende website die ik bezoek daar zie ik gelijk zeg maar allemaal reclames van opblaasbare zwembaden. Dat is een duidelijk voorbeeld van het feit dat trackingcookies op die andere zaten zeg maar. De vraag is als jij een kleine onderneming heb en jou website wil alleen maar laten zien wat jij doet als onderneming uhm en je verkoopt geen spullen bijvoorbeeld ja dan heeft het ook helemaal geen effect zeg maar om daar te

		komen. Dan wil je alleen maar dat het technisch goed geregeld is. En dus alleen maar de technische cookies.
		Ja. Vroeger had je van die tellers die allerlei dingen... nou goed die kan je nog steeds gebruiken zeg maar uhm want dat wil je eigenlijk ook weten hoeveel bezoekers je heb en wat zij doen, hun klikgedrag waar zij op de website zitten zeg maar uhm en hoelang zij blijven.
Beginnelsen AVG	03	Nou ja in principe altijd met een klant om tafel gaan zitten van joh wil je sowieso gebruik maken van het verzamelen van gegevens. he als je een onderscheid maakt tussen technische dingen die gewoon nodig zijn om je website goed te draaien uhm bijvoorbeeld om te kijken of iemand op een desktop zit, op zijn telefoon of op een tablet zit he van joh hoe moet mijn schermindeling eruit zien. Dan is het wel logisch dat je gegevens verzameld maar dat zijn technische gegevens dat zegt niks van de persoon dat zegt eigenlijk alleen maar iets van het apparaat waar die op zit. Uhm maar goed gaat dat verder dan dat dan moet je de klant echt goed duidelijk stellen van joh wat heb je nodig om je bedrijfsvoering te doen en past dat binnen de wetgeving. He dus gewoon de meetlat ernaast leggen van joh mag jij die gegevens wel vragen. Heb jij ze nodig en heb je daar een goede reden voor om die te vragen. Op het moment dat ik bij de groenteboer bestellingen doe en hij moet dat s 'avonds bij mij afleveren uhm dan is het logisch dat hij mijn adres wilt weten want hij moet het wel op het goede adres afleveren. Maar hij hoeft niet naar mijn gezondheid te vragen he. Dus vragen die niet van toepassing zijn die moet je ook niet stellen. Dus in gesprek met een klant moet je dat als adviseur al gelijk af kaderen van joh er zijn een aantal vragen die je gewoon alleen maar mag stellen als daar hele dringende redenen voor zijn. Als ik bij de apotheek wat wil dan is het logisch dat die vragen misschien over mijn gezondheid gaat stellen. Om te kijken of de pillen die je krijg wel passen bij dat wat ik mankeer c.q. Mijn gezondheidstoestand he. De plaatselijke groenteboer hoeft echt niet met zijn producten aan mij te vragen hoe mijn gezondheid is zeg maar. Er zijn dus geen dringend genoeg redenen voor de groenteboer om daarna te vragen. Dus het is onderdeel van het gesprek gewoon om overeenstemming te bereiken van joh wat wil je weten, wat zegt de wet daarover en hoever wil je gaan, he je kan helemaal aan het randje gaan lopen en zeggen nou hark ik toch gegevens binnen de ik misschien niet helemaal nodig heb. Bijvoorbeeld om banknummers vragen terwijl je ze niet nodig heb. Dan denk ik dat moet je dan ook niet doen. Want als een klant zegt van joh maar jij harkt gegevens binnen die je niet nodig heb en een klacht in gaat dienen dan heb je sores en dat wil je niet he. En in principe de autoriteit persoonsgegevens uhm op de website staat gewoon een klachtenformulier dus ook particulieren kunnen heel makkelijk een klacht indienen.
Toestemming	04	Nou das natuurlijk wel een ding he, kijk bij elke wetgeving op dat niveau dan zie opgemelijk dat de wetgever een aantal dingen zegt en in dit geval is de autoriteit persoonsgegevens degene...

		<p>nou zeg maar de waakhond die erop moet letten. Maar goed, de vraag is of de autoriteit persoonsgegevens ook goed dingen uitlegt van de wetgever en dan krijg je ook opgemerkt dat er rechtszaken gevoerd gaan worden waarbij rechters uitspraken doen die heel nuttig zijn zeg maar he waar je met jurisprudentie kan zeggen oh... dus dat is waarschijnlijk dan, tenminste in die gevallen de bedoeling van de wetgever geweest om het uit te voeren en dan zal je dingen aan moeten passen. Op het moment dat jij, even los van betaalmuren en dat soort dingen... het gaat echt om cookies zeg maar. Alleen maar cookies kan accepteren om verder te komen. Persoonlijk klik ik weg. Dan vind ik zowat website al niet meer interessant. Dat is denk ik ook wel wat in de markt zal moeten blijken he als een bedrijf dat doet dat zij goed monitoren of mensen weggelukkig. He want wat wil je? De mensen op je website hebben en ja je wilt ook gegevens van ze hebben, maar goed de afweging is er nog steeds of de mensen dan wel bereid zijn om jouw website te bezoeken als zij niet verder komen als zij dingen moeten accepteren.</p>
		<p>Nou ja persoonsgegevens is natuurlijk heel breed he. Van de AVG wetgeving... mag er heel veel zolang er maar een reden is waarom je die gegevens verzameld. Zolang een klant daar duidelijk in is naar bezoekers van een website dan kan je heel veel doen. Zolang het maar dingen zijn die binnen de wetgeving te verantwoorden zijn. Kijk en als een klant zegt van joh ik wil echt van tijdens mijn bezoek aan een website geen informatie, althans niet de informatie die in dit geval ook cookies kunnen vragen, kenbaar maken. Een klant kan ook zeggen ik surf zonder cookies zeg maar. Ja goed dat kan gevolgen hebben voor het gebruikers gemak bijvoorbeeld van een website dat je dingen niet kan op een website maar goed dat is dan een keuze van de bezoeker zelf.</p>
		<p>Ja dat moet je allemaal melden gewoon. Kijk en zo moeilijk is het niet he. De meeste mensen uhm vinden in hun surfgedrag allemaal toch een soort sores dat ze dingen moeten accepteren dus ze zijn toch al gauw genegen uhm om gewoon op accepteren te klikken. Uhm omdat zij ook zelf weer de cookies weg kunnen gooien. Dat is natuurlijk ook maar een beetje wat voor eigen uhm proces je in je surfgedrag hebt. Even los van uhm dat je je browser anoniem zet, hoe jij je internet gedrag zelf stuurt. Als jij elke dag of elke week cookies weggooit, ja, en je geschiedenis.</p>
Informereren	05	<p>Nou goed, je kan daar de hele extreme kant pakken en schermblokkades doen he. Dat je zegt van joh je gaat primair op het beeldscherm een pop-up creëren die aangeeft wat er gedaan wordt als je een website bezoekt en die moet je dan echt weggelukkig voordat je een website gebruikt. Nou vreselijk irritant natuurlijk, we noemen dat ook wel eens de NPO cookies zeg maar waar je aan het tikken blijft om dingen weg te krijgen. Aan de andere kant is de hele eenvoudige manier om geen pop-up te gebruiken en het alleen maar ergens te vermelden en dat is zeg maar de andere extreme kant ervan. Maar eigenlijk in de middenmoot denk ik.... De juiste versie ligt. Het moet niet te</p>

		<p>irritant worden maar je moet een klant wel informeren. Dus ik noem maar wat je kan bijvoorbeeld een pop-up gebruik die uit zichzelf verdwijnt waarin tekst staat dat er tracking plaats vind of iets dergelijks zeg maar of dat je iets doet of... gegevens gebruikt zeg maar. Met eventueel een linkje erin naar als men meer wil lezen en de pop-up weer laten verdwijnen na een paar seconde. Dat was in het begin de meest gebruikelijke versie zeg maar omdat ik zelf van mening ben van joh je moet geen scherm blokkades gebruiken, je wilt een klant naar je website hebben en als die er dan voor kiest om niet herkenbaar te zijn zeg maar, als ik een supermarkt in loop wordt ook niet gevraagd wie ik ben daar mag ik zonder dat ik zeg wie ik ben ook gewoon door de supermarkt lopen.</p>
		<p>Ja ja. He altijd wel iets laten merken niet zeggen joh ik heb ergens een linkje staan naar waar de klant zelf actief of de bezoeker zelf actief op zoek moet naar wat er gebeurd. Altijd wel een melding van joh dit gaat er gebeuren als je mijn uhm mijn website bezoekt. Dat de mensen dan de tijd hebben om te zeggen van oh dat wil ik eens lezen.</p>
		<p>Ja ik zet er meestal een timer op. En kijk als iemand dan zegt ik vind het belangrijk van uhm dat mensen een keuze maken dan moet die blijven staan. Maar goed ligt er ook een beetje aan hoe dominant die is he. Je kan uhm even technische gesproken een heel klein regeltje onderin laten staan zeg maar waar dan nog een kruisje staat dat mensen nog weg kunnen klikken zeg maar op het moment als zij echt een keuze willen maken. Uhm maar goed.</p>
ePV	06	<p>Nou ja uhm je ziet de zwang hea uhm partijen in de markt zien echt wel aan komen gezien de wijziging in wetgeving dat het steeds lastiger althans strikter wordt om persoonsgegevens te verzamelen om gegevens sowieso van een klant te verzamelen, het hoeven niet alleen persoonsgegevens te zijn. Uhm dat je ook ziet in de markt dat uhm die informatie actief verzameld gaat worden door de klant er zelf op aan te spreken van wil je die informatie afstaan. Op het moment dat jij klanten weet te stimuleren om toch zich door een mailing of dat soort dingen aan te melden en daar een aantal gegevens te vragen die van belang kunnen zijn omdat je er klant wordt. Dan mag je ze vastleggen want dan worden ze actief verstrekt door de bezoeker zelf. Dan worden ze niet verzameld, dan worden ze actief verstrekt. En ja das natuurlijk een heel ander soort uhm proces voor je. Maar goed daar moet je ook wel op instellen dat je de mensen dan verleid uhm de bezoekers om zelf actie te ondernemen om zich aan te melden. Maar goed in de praktijk blijkt dat als je dat doet uhm de mensen zich niet zo makkelijk afmelden zeg maar. Die vinden dat allemaal wel best hea dat ze informatie krijgen zolang je die informatie prikkelend genoeg houdt dat ze dit willen lezen.</p>
		<p>uhm ja ik dat er marginale aanpassingen plaats moeten vinden uhm omdat klanten eigenlijk niet zo dat belang erbij hebben want het gaat vaak om financieel belang he het is niet zozeer een kwestie van statistieken maar puur financieel belang, als je iets</p>

		<p>wilt verkopen zeg maar dan wil je op het scherm komen bij mensen en als die een zwembad heeft, als het voorbeeld dat ik gaf, als die een zwembad ergens heeft uhm lopen zoeken dan wil je hem continue dat zwembad voor zijn neus laten houden uhm om tot aankoop over te gaan. En dan moet ik zeggen in eigen ervaring zeg maar zie ik dan een week later dan nog dat zwembad voorbij komen terwijl ik hem allang gekocht heb. Dus er zit ook een beperking op cookies, een cookie houd niet bij of ik het product al gekocht heb he. Dus je blijft tot in lengte van dagen bij wijze van spreken het zwembad zien uhm waarvan je eigenlijk zegt werkt het dan nog wel, ben je nou echt met cookiegebruik zo gericht bezig dat je beter alternatieven kan gaan gebruiken. Dus probeer die zoeker toch actief te krijgen in het feit dat die zichzelf aanmeld voor bepaalde dingen en daarmee aan de slag gaat.</p>
--	--	--

Bijlage 4 Operationalisatie

Begrip	uitleg
Cookies	Kleine bestanden die op de randapparatuur van bezoekers wordt geplaatst. Deze bestanden kunnen later opgevraagd worden door de plaatser. (zie paragraaf 4.)
Functionele cookies	Cookies die worden gebruikt om gebruikersinstellingen op te slaan en om processen op websites uit te voeren. (zie paragraaf 4.1.1)
Analytische cookies	Cookies die worden gebruikt om bezoekersaantallen te tellen. (zie paragraaf 4.1.2)
Marketing cookies	Cookies die worden gebruikt om interesses van bezoekers op te slaan. Hierdoor kunnen de bezoekers gepersonaliseerde advertenties krijgen. (zie paragraaf 4.1.3)
Cookiewall	Een schermblokkade op een website die wordt gebruikt om bezoekers te informeren/toestemming te verkrijgen. Deze manier om toestemming te verkrijgen wordt door verschillende partijen als ongeldig gezien. (zie paragraaf 5.3.1)
Cookiebanner	Een <i>pop-up</i> waarmee bezoekers geïnformeerd worden over het gebruik van cookies. Hiermee kan ook toestemming worden verkregen van de bezoeker. (zie paragraaf 5.3.1)
AVG	VERORDENING (EU) 2016/679 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG. Ook wel de algemene verordening gegevensbescherming genoemd. (zie paragraaf 5.1)
Beginselen	De beginselen in de AVG zijn basisprincipes waar elke verwerking van persoonsgegeven aan moet voldoen. (zie paragraaf 5.1.3)
Grondslagen	Gronden waarop persoonsgegevens verwerkt kunnen worden. (zie paragraaf 5.1.4)
Toestemming	Elke specifieke, geïnformeerde handeling waaruit een wilsuiting kan worden opgemaakt. (zie paragraaf 5.1.6)
Informereren	Voor geldige toestemming moet de betrokkene geïnformeerd worden. De betrokkene moet over verschillende onderdelen geïnformeerd worden. (zie paragraaf 5.1.5)
ePV	Voorstel voor een VERORDENING VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD met betrekking tot de eerbiediging van het privéleven en de bescherming van persoonsgegevens in elektronische communicatie, en tot intrekking van Richtlijn 2002/58/EG (richtlijn betreffende privacy en elektronische communicatie) ook wel de ePrivacy Verordening genoemd. (zie paragraaf 6.1)